

**Rapport**  
**med anbefalinger**  
**fra**  
**arbejdsgruppen om effektivisering af byretternes**  
**behandling af dødsboskiftesager**

København, juni 2013

## Indholdsfortegnelse

<b>1</b>	<b>INDLEDNING .....</b>	<b>3</b>
1.1	ARBEJDSGRUPPENS NEDSÆTTELSE OG KOMMISSORIUM .....	3
1.2	DET GÆLDENDE REGELGRUNDLAG .....	4
1.3	BUDGETANALYSEN .....	4
1.4	ARBEJDSGRUPPENS ARBEJDE .....	6
1.5	SAMMENFATNING AF ARBEJDSGRUPPENS OVERVEJELSER.....	6
<b>2</b>	<b>FORENKLING AF DØDSBOTYPERNE .....</b>	<b>8</b>
2.1	BOU DLÆG .....	8
2.1.1	<i>Retsgrundlag .....</i>	<i>8</i>
2.1.2	<i>Arbejdsgruppens overvejelser .....</i>	<i>9</i>
2.2	ÆGTEFÆLLEUDLÆG .....	10
2.2.1	<i>Retsgrundlag .....</i>	<i>10</i>
2.2.2	<i>Arbejdsgruppens overvejelser .....</i>	<i>11</i>
2.3	USKIFTET BO .....	13
2.3.1	<i>Retsgrundlag .....</i>	<i>13</i>
2.3.2	<i>Arbejdsgruppens overvejelser .....</i>	<i>14</i>
2.3.2.1	Afskaffelse af meddelelsen til førstafdøde ægtefælles livsarvinger .....	14
2.3.2.2	Afskaffelse af formueoversigten .....	15
2.4	PRIVAT SKIFTE .....	16
2.4.1	<i>Retsgrundlag .....</i>	<i>16</i>
2.4.2	<i>Arbejdsgruppens overvejelser .....</i>	<i>17</i>
2.4.2.1	Skærpelse af solvenskravet i dødsboskiftelovens § 25, stk. 1, nr. 2 .....	18
2.4.2.2	Begrænsning af adgangen i § 31, stk. 2, til at henskyde dele af boet.....	19
2.4.2.3	Forenkling af åbningsstatus.....	20
2.4.2.4	Ændring af kravene til / forenkling af boopgørelsen .....	21
2.5	FORENKLET PRIVAT SKIFTE.....	21
2.5.1	<i>Retsgrundlag .....</i>	<i>21</i>
2.5.2	<i>Arbejdsgruppens overvejelser .....</i>	<i>22</i>
2.6	BOBESTYRERBO .....	23
2.6.1	<i>Retsgrundlag .....</i>	<i>23</i>
2.6.2	<i>Arbejdsgruppens overvejelser .....</i>	<i>25</i>
2.6.2.1	Øget brug af autoriserede bobestyrere.....	25
2.6.2.2	Lade tinglysningspligten overgå til bobestyrer (tinglysningslovens § 13).....	25
2.6.2.3	Mulighed for bobestyrer til selv at skaffe adgang til afdødes og længstlevende ægtefælles skatteoplysninger .....	26
2.6.2.4	Klageblanket og -gebyr .....	26
2.7	ØVRIGE OVERVEJELSER.....	28
2.7.1	<i>Afskaffelse af obligatorisk underretning om forsikringsforhold.....</i>	<i>28</i>
2.7.2	<i>Rets- og boafgift mv. ....</i>	<i>29</i>
2.7.3	<i>Forenkling af anmeldelse til skifteretten efter dødsboskiftelovens § 9.....</i>	<i>29</i>
<b>3</b>	<b>ØGET ANVENDELSE AF ADVOKATER OG ØGEDE BEFØJELSER TIL SIKRING AF EFFEKTIV OG FORSVARLIG BOBEHANDLING .....</b>	<b>30</b>
3.1	ØGET ANVENDELSE AF ADVOKATER.....	30
3.1.1	<i>Øget brug af advokater i dødsboer som følge af boets beskaffenhed .....</i>	<i>30</i>
3.1.2	<i>Præcisering af skifterettens vejledningspligt i dødsboskiftelovens § 91 .....</i>	<i>31</i>
3.1.2.1	<i>Retsgrundlag .....</i>	<i>31</i>
3.1.2.2	<i>Arbejdsgruppens overvejelser.....</i>	<i>31</i>
3.2	ØGEDE BEFØJELSER TIL SIKRING AF EFFEKTIV OG FORSVARLIG BOBEHANDLING .....	32
3.2.1	<i>Øgede beføjelser til at afsætte bobestyrer.....</i>	<i>32</i>
3.2.1.1	<i>Retsgrundlag .....</i>	<i>32</i>
3.2.1.2	<i>Arbejdsgruppens overvejelser .....</i>	<i>33</i>

## 1 Indledning

### 1.1 Arbejdsgruppens nedsættelse og kommissorium

Arbejdsgruppen blev nedsat ved Domstolsstyrelsens brev af 25. januar 2013 med følgende kommissorium:

”Deloitte gennemførte i 2011-2012 en budgetanalyse af domstolene. Analysen blev afsluttet den 1. marts 2012 og indeholder blandt andet en række kortsigtede og langsigtede forslag til effektivisering af domstolene.

Regeringen har på baggrund af analysen besluttet, at Domstolsstyrelsen skal nedsætte en arbejdsgruppe, som med afsæt i budgetanalysen skal foretage en nærmere vurdering af besparelspotentialet i følgende to konkrete forslag fra Deloitte:

- Gennemførelse af en skiftereform, hvor der sker en forenkling af dødsbotyperne. Forslaget er overordnet beskrevet på side 26-27 i ”Deloitte’s Budgetanalyse – Forslag til effektivisering af byretterne”.
- En ændring af reglerne i dødsboskifteloven, der indebærer en øget anvendelse af advokater i dødsboskiftesager samt giver retterne øgede beføjelser til at sikre, at bobehandlingen sker effektivt og forsvarligt. Forslaget er overordnet beskrevet på side 24-26 i ”Deloitte’s Budgetanalyse – Forslag til effektivisering af byretterne”.

Side 24-27 af Budgetanalysen er vedlagt som bilag 1.

Arbejdsgruppen skal i videst muligt omfang realisere de effektiviseringsmuligheder, som Deloitte har identificeret. Det er en forudsætning, at arbejdsgruppens forslag understøtter en mere effektiv opgavevaretagelse og ikke samlet set medfører merudgifter.

De konkrete forslag til udformning af tiltagene, iværksættelse og provenu udarbejdes i samarbejde med Justitsministeriet og Finansministeriet. Forslagene forelægges en styregruppe med deltagelse af Domstolsstyrelsen, Justitsministeriet og Finansministeriet.

Arbejdsgruppens arbejde skal være afsluttet senest 1. juni 2013

Arbejdsgruppen skal i øvrigt koordinere sit arbejde med det arbejde, der pågår i udvalget om varetagelse af skiftesagsbehandlingen.”

Arbejdsgruppen fik følgende sammensætning:

- Byretspræsident Bjarne Bjørnskov Jensen, Retten i Hillerød (formand)
- Advokat Hanne Bruun Jacobsen, Advodan Aalborg (Advokatrådet)
- Afdelingsleder Bettina H. Jakobsen, Retten i Aalborg (Domstolenes Tjenestemandsforening)
- Chefkonsulent Niels Juhl, Domstolsstyrelsen (Domstolsstyrelsen)
- Kontorfuldmægtig Trine Jørgensen, Retten i Viborg (HK Landsklubben Danmarks Domstole)
- Advokat Niels Kahlke, Advokatfirmaet Kahlke (Danske Advokater)
- Bedste Praksis konsulent Merete Schlüter (Domstolsstyrelsen)
- Funktionschef Flemming Sorth, Retten i Helsingør (Dommerfuldmægtigforeningen)
- Byretsdommer Bodil Toftemann, Københavns Byret (udpeget af Dommerforeningen)

Fuldmægtig Jacob Søndergaard, Domstolsstyrelsen, har været sekretær for arbejdsgruppen.

## 1.2 Det gældende regelgrundlag

Med virkning fra 1. januar 1997 blev der gennemført en omfattende reform af reglerne om dødsboskifte. Reformen byggede på forslag fra Justitsministeriets skiftelovsudvalg, som var blevet nedsat i 1989, og som havde til opgave at foretage en fuldstændig revision af reglerne om skifte af dødsboer med det hovedsigte at skabe grundlag for en gennemgribende forenkling og modernisering af behandlingen af dødsboer, navnlig ved at flytte bobehandlingen fra skifteretterne over til advokater med særlig beskikkelse, sådan at domstolenes opgaver på området blev begrænset til tvistløsning. Efter indstilling fra udvalget blev kommissoriet efterfølgende begrænset, sådan at udvalget skulle afgive sin betænkning ud fra den forudsætning, at berigtigelse og kontrol forblev hos skifteretterne. Udvalgets betænkning blev afgivet i 1994 (nr. 1270).

Efter reformen var der følgende dødsbotyper:

- boudlæg,
- ægtefælleudlæg,
- uskiftet bo,
- privat skifte (herunder forenklet privat skifte) og
- bobestyrerbehandling

I 2007 – da dødsboskifteloven havde været i kraft i ca. 10 år – anmodede Justitsministeriet Ægtefælleskifteudvalget om at overveje, i hvilket omfang der i lyset af erfaringerne med dødsboskiftelovens anvendelse i praksis burde ske ændringer eller justeringer af loven.

Ægtefælleskifteudvalget afgav betænkning i 2010 (nr. 1519). Det var udvalgets overordnede konklusion, at dødsboskifteloven i praksis generelt fungerede godt og efter hensigten, og udvalget fandt således alene anledning til at anbefale enkelte, mindre justeringer og præciseringer. Ved lov nr. 221 af 21. marts 2011 blev udvalgets forslag i det væsentlige gennemført. Ændringerne trådte i kraft den 1. juli 2011.

## 1.3 Budgetanalysen

Som nævnt i kommissoriet gennemførte konsulentfirmaet Deloitte i 2011-12 en budgetanalyse af domstolene. Det fremgår på side 24 i Deloitte's rapport bl.a., at det er kendetegnende for dødsboskifterne, at der ikke nødvendigvis er nogen sammenhæng mellem boernes størrelse, og hvor ressourcerelevende sagsbehandlingen er for skifteretten. Deloitte har samtidig anført, at dette blandt andet skyldes, at mange større boer bistås af advokater, mens en del mindre boer, hvor advokatudgifterne i givet fald ville udgøre en stor del eller hele boets værdi, håndteres privat af personer, der ikke er ressourcestærke eller fortrolige med fremgangsmåde og begreber i forbindelse med dødsboskifter.

På side 26 i rapporten har Deloitte blandt andet anført:

”Reglerne omkring skifteformer er relativt komplekse. En væsentlig del af skifteretternes opgavevaretagelse er vejledning af borgere ift. skiftetyper og fordele/ulempes. Endvidere medfører komplekse regler, at borgerne ofte har vanskeligt ved at udfylde skemaer mv. korrekt.

Valget af skifteform spiller meget tæt sammen med arveafgifter, arvingernes skatteforhold og i nogle tilfælde også fremadrettede formueforhold. Dette er komplekst og ofte uigennemskueligt for borgeren.

Endvidere er det ofte vanskeligt at se rationale for de forskellige valg af skifteformer. Det er således mange forskellige muligheder samt de til tider noget uigennemskuelige parametre for, hvilken skifteform der er mest fordelagtig, der gør det svært for borgerne at gennemskue et dødsboskifte. Det betyder videre, at vejledningspligten bliver relativt tidskrævende at varetage.”

I forlængelse heraf har Deloitte peget på, at det derfor kan overvejes nærmere at analysere mulighederne for en forenkling af skifteformerne mv., der kan understøtte en simplere og mere gennemskuelig skifteret. Deloitte har herved anført, at dette dels vil have en ganske betydelig gevinst i forhold til borgernes muligheder for at gennemskue og forstå systemet, dels at det formentlig også vil medføre betydelige rationaliseringsgevinster i forbindelse med sagsbehandlingen i skifteretten både i forhold til den direkte sagsbehandling og i forhold til vejledning og dialog med borgerne.

For så vidt angår øget brug af advokater i dødsboskiftesager og øgede beføjelser for retten til at sikre forsvarlig og effektiv bobehandling har Deloitte på side 24–25 i budgetanalysen blandt andet anført følgende:

”Byretterne oplever generelt, at en række sager af de mere komplicerede private skifter, hvor boet ikke har juridisk bistand, er ressourcetungt at behandle. Skifteretterne oplever eksempelvis her, at der bruges meget tid på gennemgang af forkert udfyldte opgørelser over boets aktiver og dialog med boets kontaktperson. I mange af disse sager ender boet med alligevel at søge juridisk bistand, når en sag efter en længere ressourcekrævende dialog og udveksling af dokumenter med skifteretten viser sig for kompleks til, at borgeren selv er i stand til at færdiggøre skiftet.

Andre ressourcekrævende skiftesager kan være sager, hvor der er testamentsindsatte advokater som bobestyrere. Her kan udfordringen dels være, at den pågældende advokat ikke har kompetence på dødsboområdet eller af andre grunde er en vanskelig samarbejdspartner for skifteretten. Der kan også være sager, hvor testamentet foreskriver et bobestyrer bo som skifteform, hvor det både for boet og for retten vil være mere hensigtsmæssigt med et privat skifte.”

Deloitte har i forlængelse heraf givet udtryk for, at der efter konsulentfirmaets opfattelse vil være en effektivisering forbundet med, at en større andel af eller alle de mere komplicerede private skifter blev gennemført med juridisk bistand eller med en bobestyrer.

Mere konkret har Deloitte blandt andet peget på, at dette kan fremmes ved styrket fokus i vejledningen, ved via lovgivning at pålægge pligt til juridisk bistand ved bestemte typer af private skifter eller ved at give skifteretten mulighed for at pålægge boer af en vis størrelse at søge juridisk bistand. Som eksempel er nævnt boer, der indeholder bestemte typer af aktiver eller boer, hvor den forventede værdi har en vis størrelse.

Deloitte er opmærksom på, at øgede beføjelser til afsættelse af bobestyrer eller til anvisning af skifteform i modsætning til testamentariske ønsker kun i et begrænset antal sager vil lette rettens arbejde, men konsulentfirmaet har dog i forlængelse af overvejelserne om skifterettens mulighed for at kræve juridisk bistand foreslået, at også spørgsmålet om rettens muligheder i forhold til testamentarisk indsatte advokater overvejes, da det ud over et mindre effektiviseringspotentiale i

skifteretten tillige vurderes at kunne understøtte kvaliteten af de omtalte skiftesager i positiv retning i forhold til i dag.

#### **1.4 Arbejdsgruppens arbejde**

Arbejdsgruppen har i overensstemmelse med kommissoriet med tilhørende overvejelser og forslag i Deloitte's budgetanalyse fra 2011-12 foretaget en gennemgang af reglerne om dødsboskifte med henblik på at vurdere mulighederne for 1) en forenkling af dødsbotyperne og 2) en øget anvendelse af advokater i dødsboskiftesager samt øgede beføjelser for retten til at sikre, at bobehandlingen sker effektivt og forsvarligt.

Arbejdsgruppen har afholdt 5 møder og afslutter sit arbejde med denne rapport. Ifølge kommissoriet skal arbejdsgruppen koordinere sit arbejde med det arbejde, der pågår i udvalget om varetagelse af skiftesagsbehandlingen. Arbejdsgruppens formand har derfor haft drøftelser om arbejdet med formanden for skiftesagsudvalget. Det er aftalt med Domstolsstyrelsen, at arbejdsgruppen ikke har til opgave at beregne effekten af arbejdsgruppens forslag og anbefalinger. Rapporten indeholder derfor ikke beregninger over besparelspotentialer mv.

Arbejdsgruppens overvejelser og forslag falder i overensstemmelse med kommissoriet i to dele. Første del (kapitel 2) angår forenkling af dødsbotyperne og følger som udgangspunkt dødsboskiftelovens kronologi, idet der dog sluttet af med et afsnit om øvrige overvejelser. Anden del (kapitel 3) angår øget brug af advokater og øgede beføjelser til retten med henblik på at sikre, at bobehandlingen sker effektivt og forsvarligt. De relevante regler og baggrunden herfor er, hvor det er fundet hensigtsmæssigt, ganske kort beskrevet.

Som påpeget af Deloitte i budgetanalysen, jf. ovenfor, spiller valget af skifteform tæt sammen med boafgifter, arvingernes skatteforhold og i nogle tilfælde også deres formueforhold. Arbejdsgruppen har på grund af den naturlige sammenhæng mellem dødsbotyperne og reglerne om bo- og retsafgift samt beskatning i øvrigt anset det for naturligt at komme med nogle mere overordnede betragtninger om disse spørgsmål.

#### **1.5 Sammenfatning af arbejdsgruppens overvejelser**

Arbejdsgruppen har for så vidt angår første del af kommissoriet overvejet forenklinger og effektiviseringer for hver enkelt dødsbotype.

Arbejdsgruppen foreslår, at ægtefælleudlæg og forenklet privat skifte afskaffes som selvstændige skifteformer. Forslaget er navnlig begrundet i hensynet til at gøre regelgrundlaget mere overskueligt og valgmulighederne for borgerne mere enkle samtidig med, at skifteretternes vejledning af borgerne bliver forenklet og mindre tidkrævende. For at afbøde ulemperne herved foreslår arbejdsgruppen bl.a., at der indføres en såkaldt "erklæringsopgørelse" som erstatning for den boopgørelse, der vil skulle udarbejdes i de boer, der herefter typisk vil skulle behandles som privat skifte.

Arbejdsgruppen har ikke fundet tilstrækkeligt grundlag for at foreslå ændringer i reglerne om boudlæg. Arbejdsgruppen kan således ikke anbefale en forhøjelse af beløbsgrænsen for boudlæg.

For så vidt angår det private skifte foreslår arbejdsgruppen, at der sker en skærpelse af solvenskravet i dødsboskiftelovens § 25, stk. 1, nr. 2, navnlig med henblik på at undgå, at reelt

insolvente boer påbegyndes som private skifter for senere at overgå til bobestyrerbehandling. Det anbefales endvidere, at adgangen efter dødsboskiftelovens § 31, stk. 2, til at henskyde dele af boet til opgørelse efter boets slutning, begrænses, således at den del, der kan henskydes, alene må angå en mindre del af boet, medmindre der foreligger særlige omstændigheder. Endelig foreslås det at forenkle de blanketter, der anvendes som boopgørelse og åbningsstatus, og det anbefales samtidig at undersøge mulighederne for at lade adgang til skattemappen erstatte åbningsstatus.

Vedrørende uskiftet bo foreslår arbejdsgruppen, at den obligatoriske underretning af livsarvingerne i arvelovens § 21 afskaffes. Også pligten i arvelovens § 22 til at indlevere formueoversigt foreslås afskaffet, dog således at den længstlevende ægtefælle i stedet i forbindelse med boets udlevering skal afgive en erklæring om forsikringer og eventuelle aktiver, som ikke fremgår af skattemapperne. Det foreslås i den forbindelse tillige, at den længstlevende ægtefælle skal afgive en udtrykkelig erklæring om, at ægtefællens egen bodel er solvent.

Arbejdsgruppen har ikke fundet tilstrækkeligt grundlag for at foreslå ændringer i området for boer, der skal behandles ved bobestyrer. Det bemærkes herved, at flere af de foran nævnte forslag efter arbejdsgruppens vurdering vil bevirke, at en forholdsvis større andel af dødsboerne bliver behandlet ved bobestyrer. Det samme gælder det nedenfor nævnte forslag om at begrænse området for skifteretternes vejledningspligt. Arbejdsgruppen har overvejet, om der kunne være anledning til i højere grad at sikre, eventuelt ved at stille et ubetinget krav herom, at bobestyrerboer blev behandlet ved en autoriseret bobestyrer. Arbejdsgruppen har imidlertid blandt andet ud fra konkurrencemæssige betragtninger afstået fra at stille forslag herom.

Arbejdsgruppen foreslår derimod nogle konkrete ændringer af reglerne om bobestyrerbehandling.

Det foreslås således, at pligten efter tinglysningslovens § 13 til at tinglyse meddelelse om bobestyrerbehandling overgår til bobestyreren, og at det undersøges nærmere, om bobestyrer vil kunne få adgang til afdødes og en eventuel ægtefælles skattemapper. Desuden foreslår arbejdsgruppen nogle ændringer i klageprocessen blandt andet med henblik på at gøre klagesystemet mere overskueligt og sikre, at skifteretterne og bobestyrerne først og fremmest kan koncentrere ressourcerne om de klager, som har reelt indhold. Det foreslås blandt andet, at der indføres krav om anvendelse af en autoriseret klageblanket, at der i forbindelse hermed udarbejdes en udførlig vejledning, og at der skal betales et mindre klagegebyr, som betales tilbage ved medhold i klagen.

Som forhold, der ikke knytter sig til de enkelte dødsbotyper, foreslås den obligatoriske underretning af ægtefælle og livsarvinger i forsikringsaftalelovens § 102, stk. 3, 2. pkt., afskaffet. Arbejdsgruppen har desuden drøftet nogle spørgsmål vedrørende rets- og boafgifter. Arbejdsgruppen anbefaler i den forbindelse, at det overvejes at afskaffe retsafgiften for boudlæg og uskiftet bo. Der peges endvidere på, at en ændring af forfaldstidspunktet for retsafgifterne, således at afgifterne skal betales samtidig med boafgiften, kunne være hensigtsmæssig. Desuden anbefales en ændring af reglen om bundfradrag. Arbejdsgruppen anfører endelig, at en ordning, hvorefter anmeldelse af krav over for skifteretten skal ske elektronisk, vil kunne spare skifteretterne for en del arbejde.

Med hensyn til den anden del af kommissoriet er det arbejdsgruppens vurdering, at en række af de anbefalinger og forslag, der er nævnt foran, samt et forslag om at begrænse skifterettens

vejledningspligt efter dødsboskiftelovens § 91 vil bevirke en øget anvendelse af advokater i forbindelse med dødsboskifter, og at en del af forslagene overordnet set vil medføre en mere effektiv og hurtigere behandling af boerne.

Arbejdsgruppen har ikke fundet tilstrækkeligt grundlag for at anbefale en udvidelse af området for bobestyrerboer eller for, at dødsboer i større omfang skal behandles af advokater. Det er opfattelsen, at det ikke er muligt ud fra boernes størrelse eller beskaffenhed at foretage en afgrænsning af boer, hvor advokatmedvirken i givet fald skulle være obligatorisk. En ordning med krav om advokatmedvirken i boer af en nærmere bestemt størrelse og/eller beskaffenhed vil efter arbejdsgruppens opfattelse blive oplevet som mindre rimelig af mange arvinger.

Arbejdsgruppen har endelig med baggrund i Deloitte's bemærkninger herom overvejet behovet for øgede beføjelser til at afsætte bobestyrere, men har fundet, at det gældende regelsæt herom er tilstrækkeligt.

## **2 Forenkling af dødsbotyperne**

### **2.1 Boudlæg**

#### **2.1.1 Retsgrundlag**

Efter dødsboskiftelovens kapitel 12 kan et dødsbo sluttes som et såkaldt boudlæg, hvilket indebærer, at boet udleveres uden en egentlig skiftebehandling.

Reglerne anvendes på boer, hvor værdien af boets aktiver efter fradrag af en række nærmere opregnede udgifter samt gæld sikret ved pant eller på anden tilsvarende måde ikke overstiger 40.000 kr. (i 2013), jf. § 18, stk. 1. Beløbsgrænsen, der reguleres årligt, jf. § 21, kan fraviges under ganske særlige omstændigheder, jf. § 18, stk. 2.

De udgifter, som kan trækkes fra aktiverne i beregningen efter stk. 1, er eksempelvis udgifter til begravelsen og sikring af boets aktiver.

Som udgangspunkt sker boudlæg til den eller dem, som efter skifterettens skøn er den afdødes nærmeste efterladte, jf. dødsboskiftelovens § 19. De nærmeste er ikke nødvendigvis de samme, som efter de arveretlige regler er afdødes arvinger. Ved afgørelsen af, hvem der er afdødes nærmeste efterladte, skal skifteretten normalt tage stilling ud fra oplysninger i dødsanmeldelsen, oplysninger fra den eller de, der giver møde, eller fra pleje-, alderdomshjem eller hospital og ud fra afdødes eventuelle testamentariske bestemmelser, hvorimod der ikke skal foretages videregående undersøgelser.

Skifteretten har efter dødsboskiftelovens § 7 pligt til at indkalde den eller dem, der efter det oplyste er afdødes nærmeste pårørende, til et førstegangsmøde og indhente oplysninger om arveforholdene i CPR-registeret og Centralregisteret for Testamenter. De pårørende har for deres del pligt til at give de oplysninger om arveforholdene, som de er bekendt med, jf. § 7, stk. 4.

Findes der efter det oplyste ikke nærtstående slægtninge eller testamentarisk indsatte, eller ønsker de pågældende ikke at modtage boudlæg, kan udlæg ske til en institution, f.eks. et plejehjem, som den afdøde havde tilknytning til. I øvrigt kan udlæg ske til en kommune eller til



statskassen. Ønsker ingen andre afdødes aktiver udlagt, påhviler det statskassen at tage boudlægget.

Udlægsmodtageren hæfter ikke for den afdødes gæld, men bliver ved udlægget forpligtet til af boets midler at dække udgifterne ved begravelsen og boets behandling, jf. § 19, stk. 2. Skifteretten kan i medfør af § 19, stk. 2, 2. pkt., betinge udlæg af et overskud af, at udlægsmodtageren ryddeliggør afdødes bolig. Kreditorer, der har pant i de udlagte aktiver, kan søge sig fyldestgjort i aktiverne, men ikke i formuen i øvrigt. Kreditorer uden pant i afdødes aktiver mister derimod ethvert krav mod afdøde ved boudlæg.

### 2.1.2 Arbejdsgruppens overvejelser

Arbejdsgruppen har overvejet en markant forhøjelse af værdigrænsen for at slutte et dødsbo som boudlæg. Da boudlæg er en ukompliceret skifteform, vil en øget anvendelse heraf spare ressourcer for skifteretterne.

Ved et boudlæg vil skifteretten sædvanligvis kunne foretage en hurtig berigtigelse på grundlag af en opgørelse af aktiver og passiver samt en vurdering af, hvem der er afdødes nærmeste. Boet vil herefter kunne udlægges til den pågældende, hvorefter skifteretten ikke skal foretage yderligere i boet. Da kontaktpersonen som hovedregel har nemt ved at forstå og forholde sig til denne skifteform, bruger skifteretten som udgangspunkt normalt mindre tid på vejledning og behandling end ved privat skifte eller forenklet privat skifte, som ofte vil være alternativet, hvis boudlæg ikke er muligt. Da det som oftest er en eller flere af arvingerne, der får boet udlagt, vil det for dem i almindelighed også være en fordel frem for et egentligt skifte.

Såfremt væsentligt flere dødsboer kunne sluttet med boudlæg, må det derfor antages at frigøre ressourcer hos skifteretterne til behandling af de mere komplicerede dødsbotyper samtidig med, at det vil være mere enkelt for mange arvinger.

Arbejdsgruppen har på denne baggrund overvejet muligheden for at hæve grænsen for, hvornår et bo kan udleveres som boudlæg, markant fra de nuværende 40.000 kr. Endvidere har gruppen overvejet muligheden for at lempe betingelserne i dødsboskiftelovens § 18, stk. 2, for boudlæg i tilfælde, hvor værdigrænsen i stk. 1 overskrides.

Reglerne om boudlæg er en videreførelse af de tidligere berigtigelsesformer ”intet efterladt”, ”simpelt begravelsesudlæg” og ”udvidet begravelsesudlæg”. Ved reformen i 1997 blev reglerne forenklet, og der blev fastsat en værdigrænse, der reguleres efter nærmere regler i dødsboskiftelovens § 18. Værdigrænsen er som anført ovenfor nu på 40.000 kr. Værdigrænsen blev fastsat ud fra, at der under hensyn til den sædvanlige størrelse af begravelsesudgifter mv. gennemsnitligt ikke i nævneværdigt omfang ville gå noget fra kreditorerne eller de fjernere arvinger ved, at et bo med aktiver op til denne værdi blev udlagt uden egentlig skiftebehandling.

En hævnning af grænsen - der må antages at skulle være markant for at kunne få en reel ressourcemæssig betydning - vil indebære et klart brud med nogle grundlæggende principper, hvorefter egentlige overskud i dødsboer, der udgør mere end bagatelagtige beløb, skal gå til dækning af kreditorerne og derefter udlægges i arvefølgen. Det skal i den forbindelse tilføjes, at det er vurderingen hos en række skifteretter, at en forhøjelse af boudlæg må antages at medføre ret store tab hos blandt andre boligselskaberne.

Såfremt et større antal dødsboer med overskud, der udgør mere end bagatelagte beløb, blev sluttet som boudlæg, og boudlæggene dermed overordnet set blev attraktive, må det endvidere antages, at der ville ske en ikke ubetydelig stigning i antallet af tvister, som ville kræve anvendelse af ressourcer hos skifteretterne og være til ulempe for borgerne.

Arbejdsgruppen afstår på den anførte baggrund fra at foreslå ændringer i reglen i dødsboskiftelovens § 18, stk. 1.

For så vidt angår adgangen til i medfør af dødsboskiftelovens § 18, stk. 2, at gå ud over beløbsgrænsen i § 18, stk. 1, bemærkes, at bestemmelsen ikke indeholder nogen beløbsmæssig grænse. Den har endvidere en så tilpas rummelig udformning, at der efter arbejdsgruppens opfattelse ikke er noget behov for en justering af bestemmelsen.

Arbejdsgruppen finder herefter ikke grundlag for at anbefale ændringer af reglerne om boudlæg i dødsboskiftelovens kapitel 12.

## **2.2 Ægtefælleudlæg**

### **2.2.1 Retsgrundlag**

Reglerne om ægtefælleudlæg findes i dødsboskiftelovens kapitel 13. At boet slutes ved ægtefælleudlæg indebærer, at hele boet udleveres til den længstlevende ægtefælle uden en egentlig skiftebehandling.

Den grundlæggende betingelse for ægtefælleudlæg er, at den længstlevende ægtefælle efter arvelovens § 11, stk. 1-3, eller retsvirkningslovens § 23 har ret til at udtage hele boet, og at der således ikke bliver noget til overs til andre arvinger, jf. dødsboskiftelovens § 22, stk. 1, nr. 1. Ægtefælleudlæg er derudover betinget af, at ægtefællen påtager sig ansvaret for den afdødes gældsforpligtelser, jf. § 22, stk. 1, nr. 2.

Hvis værdien af boets aktiver er betydelig, og afgørende hensyn til boets kreditorer taler derfor, kan skifteretten bestemme, at et bo i stedet skal behandles efter lovens øvrige regler, jf. § 22, stk. 2.

Udleveres boet som ægtefælleudlæg, har ægtefællen pligt til senest ved udleveringen at udstede præklusivt proklama efter reglerne i dødsboskiftelovens kapitel 20, jf. dødsboskiftelovens § 22, stk. 4.

Reglerne om den længstlevende ægtefælles forlods udtagelsesret og suppleringsarv fremgår af arvelovens § 11. Det følger således af arvelovens § 11, stk. 1, at den længstlevende ægtefælle forlods kan udtage genstande, som udelukkende tjener til den pågældendes personlige brug, hvis deres værdi ikke står i misforhold til ægtefællernes formueforhold, eller er erhvervet til mindreårige børns brug. Den længstlevende ægtefælle kan endvidere af boet udtage så meget, at værdien heraf sammenlagt med den længstlevendes bos- og arvelod samt fuldstændige særeje udgør indtil 690.000 kr. (i 2013), jf. arvelovens § 11, stk. 2. Beløbsgrænsen reguleres årligt, jf. arvelovens § 97.

I beregningen efter stk. 2 har siden 2007 - hvor beløbsgrænsen i arvelovens § 11, stk. 2, blev forhøjet markant - indgået forsørgertabserstatning, livsforsikringer samt pensionsydelse og

lignende ydelser, der kommer til udbetaling til den længstlevende ægtefælle i anledning af dødsfaldet, jf. arvelovens § 11, stk. 3. Bestemmelsen indeholder desuden en regel om, at længstlevendes øvrige rettigheder, der er uoverdragelige eller i øvrigt af personlig karakter, kun medregnes, i den udstrækning disse rettigheder, hvis de var fælleseje, ville indgå i lighedelingen på skifte i den længstlevende ægtefælles levende live.

### 2.2.2 Arbejdsgruppens overvejelser

Arbejdsgruppen har overvejet en afskaffelse af ægtefælleudlægget som skifteform - men uden at der sker ændringer i de materielle regler i arvelovens § 11 og retsvirkningslovens § 23.

Ægtefælleudlæg opleves i praksis som en både ret kompliceret og tidskrævende dødsbotype. Dette skyldes flere forhold.

Både arvinger og den længstlevende ægtefælle vil således på grund af reglen i den nugældende arvelovs § 11, stk. 3, om, at visse forsikringer og pensionsydelser mv. skal indgå i beregningen af den længstlevende ægtefælles suppleringsarv efter arvelovens § 11, stk. 2 (som udgør 690.000 kr. i 2013), ofte være nødsaget til at afvente en afklaring af, hvilke forsikringer og pensioner der kommer til udbetaling og dernæst, hvilke - og hvor store - ydelser, herunder løbende livsbetingede ydelser der skal medregnes ved opgørelsen af, om boets formue ligger inden for værdigrænsen. Disse forhold, samt vurderinger af boets aktiver, for eksempel fast ejendom og biler vil jævnligt medføre, at berigtigelsen af boet trækker ud.

Endvidere vil skifteretten ofte skulle besvare en række vanskelige spørgsmål fra den længstlevende ægtefælle og herunder vejlede om de forskellige alternative skiftemuligheder, hvilket kan være en efter omstændighederne ganske stor og vanskelig opgave. Der vil desuden i en stor del af disse boer skulle anvendes ressourcer på at vejlede og svare på henvendelser fra afdødes livsarvinger.

På denne baggrund og under hensyn til, at denne skifteform kun anvendes i ganske begrænset omfang – kun godt 1 % af alle dødsboer berigtiges som ægtefælleudlæg – har arbejdsgruppen drøftet en afskaffelse af ægtefælleudlægget, men uden at den materielle regel om den længstlevende ægtefælles suppleringsarv i arvelovens § 11, stk. 2, ændres.

Det er arbejdsgruppens vurdering, at en afskaffelse af ægtefælleudlæg som skifteform vil medføre en klar forenkling for borgerne og samtidig indebære en ressourcebesparelse for skifteretterne.

Dette følger ikke alene af de netop anførte betragtninger, men også af et forhold af mere generel karakter. Som nævnt foran i kapitel 1 er det kendetegnende for dødsbotyperne, at der ikke nødvendigvis er nogen sammenhæng mellem boernes størrelse og de ressourcer, behandlingen af boerne kræver. Hertil kommer, at det for arvingerne kan være vanskeligt at forstå rationale bag de forskellige skifteformer og gennemskue de forskellige hensyn, der kan være afgørende for, hvilken skifteform der i det konkrete tilfælde vil være mest fordelagtig. For skifteretterne indebærer dette, at der medgår tid og ressourcer til at vejlede om en række alternative skifteformer, som kan tænkes at være relevante.

En begrænsning af antallet af dødsbotyper vil alt andet lige gøre regelgrundlaget mere overskueligt og dermed valmulighederne mere enkle. Det må derfor antages samtidig at ville

reducere den tid, skifteretten bruger på generel og konkret vejledning. Afgørende for, om en afskaffelse af en skifteform kan anbefales, bliver derfor, om de hensyn, som den pågældende skifteform tilsigter at varetage, i det væsentlige kan opfyldes ved de øvrige skifteformer.

Såfremt ægtefælleudlæg afskaffes som skifteform, vil konsekvensen for den længstlevende ægtefælle være, at denne er nødsaget til i stedet at vælge privat skifte eller bobestyrerbo. Såfremt midlerne i dødsboet ikke overstiger grænsen for den længstlevende ægtefælles suppleringsarv i arvelovens § 11, stk. 2, vil det indebære, at der skal foretages et skifte, som slttes med den længstlevende ægtefælle som den eneste, der kommer til at modtage midler fra dødsboet. Hvis afdøde havde et særbarn, vil det desuden kunne forekomme, at den længstlevende ægtefælle – hvis særbarnet ikke vil samtykke i privat skifte, jf. dødsboskiftelovens § 25, stk. 1, nr. 1 – nødsages til at lade boet behandle som et bobestyrerbo med deraf følgende omkostninger i form af salær til bobestyreren.

Det skal endvidere understreges, at uanset om ægtefælleudlægget afskaffes, vil de dødsboer, der i dag berigtiges som ægtefælleudlæg, fortsat være tidskrævende for skifteretten, da mange af de problemstillinger, som indgår under behandlingen af ægtefælleudlæg, og som navnlig angår anvendelsen af reglen i arvelovens § 11, stk. 2, stadig vil skulle håndteres af skifteretterne, hvis boet, som det må antages i langt de fleste tilfælde, i stedet behandles som privat skifte.

En afskaffelse af ægtefælleudlægget vil således konkret indebære en mindre begrænsning af valgfriheden for den længstlevende ægtefælle og vil i visse situationer endvidere kunne påføre boet omkostninger til en egentlig – men efter nugældende regler unødvendig – bobehandling.

Ulemperne herved kan dog efter arbejdsgruppens opfattelse afbødes ved at indføre en forenklet boopgørelse i form af en ”erklæringsopgørelse”, der skal kunne benyttes, når ægtefællen er den eneste, der kommer til at modtage aktiver. Den længstlevende ægtefælle vil derved få mulighed for at erklære, at boets overskud ligger inden for ægtefællens suppleringsarv, hvorved der må forventes at kunne ske en forholdsvis hurtig berigtigelse og afslutning af boet. Der henvises til punkt 2.4.2.4 om arbejdsgruppens generelle overvejelser om at indføre en ”erklæringsopgørelse”.

Det bemærkes endelig, at visse af ulemperne ved en afskaffelse af ægtefælleudlægget vil kunne formindskes ved en ændring af reglen i boafgiftslovens § 6, stk. 1, litra a, om bundfradrag. Der henvises herom til bemærkningerne i afsnit 2.7.2.

Arbejdsgruppen finder i øvrigt anledning til at bemærke, at den nævnte situation med den afdødes særbarn svarer til, hvad der gælder i dag for samlevende med udvidet samlevertestamente, hvor den ene samlever dør og efterlader sig et særbarn. I denne situation har den længstlevende samlever ret til suppleringsarv (op til 690.000 kr. i 2013), men da dødsboskiftelovens regler om ægtefælleudlæg ikke finder anvendelse, er den længstlevende samlever nødsaget til at vælge en af de øvrige skifteformer, herunder eventuelt bobestyrerbo, såfremt der ikke kan opnås enighed om eksempelvis et privat skifte.

Det er arbejdsgruppens vurdering, at de fordele, der vil være forbundet med den forenkling af dødsbotyperne, som en afskaffelse af ægtefælleudlægget vil betyde - både for borgerne generelt og for skifteretterne - opvejer de forholdsvis små ulemper. Dette gælder særlig, hvis forslaget om

en ”erklæringsopgørelse” følges. Arbejdsgruppen lægger herved også vægt på, at der som nævnt er tale om en skifteform, som har ganske begrænset anvendelse i praksis.

Arbejdsgruppen kan på denne baggrund anbefale en afskaffelse af ægtefælleudlægget.

Det bemærkes endelig, at en afskaffelse af ægtefælleudlægget efter arbejdsgruppens opfattelse vil kunne understøtte en digitalisering på dødsboskifteområdet, herunder med en øget grad af selvbetjening, idet en reduktion i antallet af skifteformer vil gøre det lettere for arvinger at overskue og vælge den relevante skifteform, ligesom det system, der skal danne grundlag for digitaliseringen, må antages at være mere enkelt at udvikle og vedligeholde.

## 2.3 Uskiftet bo

### 2.3.1 Retsgrundlag

I dødsboskiftelovens kapitel 14 findes kun en enkelt henvisningsbestemmelse om uskiftet bo, idet reglerne om uskiftet bo er placeret i arvelovens kapitel 4. Efter dødsboskiftelovens § 24, stk. 1, skal et bo efter anmodning således udleveres til uskiftet bo efter reglerne i arvelovens kapitel 4.

Arbejdsgruppen har ikke fundet anledning til at foreslå ændringer i de materielle regler i arveloven om uskiftet bo, men har dog overvejet mulighederne for at afskaffe eller forenkle reglerne i arvelovens § 21 om skifterettens underretning af livsarvingerne og § 22 om indlevering af formueoversigt.

Bestemmelsen i arvelovens § 21 om underretning af livsarvingerne blev indført ved den nye arvelov (lov nr. 515 af 6. juni 2007). Om baggrunden for bestemmelsen hedder det i lovbemærkningerne (lovforslag nr. 100 af 6. december 2006) til § 21, at underretningen blandt andet vil have betydning for livsarvingernes mulighed for at udnytte retten efter lovforslagets § 22, stk. 3, til at få udleveret et eksemplar af formueoversigten. Under de generelle bemærkninger til uskiftet bo har Justitsministeriet blandt andet anført:

”Det må antages, at livsarvingerne i langt de fleste tilfælde vil have en sådan tilknytning til den længstlevende ægtefælle, at de i forvejen er bekendt med udleveringen til uskiftet bo. I visse tilfælde kan forbindelsen til familien dog af den ene eller den anden årsag være brudt, og en underretningsregel kan i sådanne tilfælde være hensigtsmæssig. Hertil kommer, at uskiftet bo alene er en udskydelse af skiftet, og at den længstlevende ægtefælles rådighed over boet er begrænset af misbrugsreglerne. Den foreslåede underretningsregel og reglen om, at livsarvingerne efter anmodning har ret til at få udleveret formueoversigten, vil indebære en styrkelse af livsarvingernes mulighed for at blive gjort bekendt med boets formueforhold ved udleveringen og dermed også for livsarvingernes mulighed for at vurdere, om den længstlevende ægtefælle senere har misbrugt rådigheden over det uskiftede bo.”

Efter arvelovens § 22, stk. 1, skal den længstlevende ægtefælle inden 6 måneder efter dødsfaldet indlevere en formueoversigt til skifteretten. Formueoversigten skal omhandle førstafdødes og længstlevende ægtefælles fælleseje og fuldstændige særeje samt livsforsikringer og pensionsydelse mv., der tilfalder den længstlevende ægtefælle i anledning af den førstafdøde ægtefælles død, og den længstlevende ægtefælles egne livsforsikringsordninger og pensionsrettigheder og øvrige rettigheder, som ikke indgår i boet, jf. arvelovens 23, stk. 2 – 6. I formueoversigten skal det særligt være angivet, hvem der skal arve den førstafdøde ægtefælles fuldstændige særejemidler, jf. arvelovens § 22, stk. 2.

Skifteretten kan i medfør af stk. 3 og 4 forlænge fristen i stk. 1 eller – såfremt formueoversigten ikke indgives rettidigt – bestemme, at formueoversigten skal udarbejdes af en autoriseret bobestyrer. Udgiften hertil betales af den længstlevende ægtefælle. Efter stk. 4 skal den længstlevende ægtefælle give bobestyreren oplysninger om den førstafdødes og egne økonomiske forhold. Stk. 4 fastslår i øvrigt med en henvisning til dødsboskiftelovens § 92, stk. 1, at skifteretten på ethvert tidspunkt kan forlange at få oplysninger vedrørende et bos forhold, og at skifteretten i den forbindelse kan kræve boets dokumenter udleveret.

Efter arvelovens § 22, stk. 5, skal skifteretten efter anmodning udlevere et eksemplar af formueoversigten til livsarvingerne.

Efter arvelovens § 22, stk. 6, fastsætter Justitsministeren nærmere regler om formueoversigten og om de blanketter, der kan anvendes, og denne hjemmel er udnyttet ved bekendtgørelse nr. 1554 af 18. december 2007. Bekendtgørelsen fastsætter blandt andet, at formueoversigten skal indleveres i to eksemplarer, og at skifteretten skal sende et eksemplar til SKAT, jf. bekendtgørelsens § 3.

Ved skifte af et uskiftet bo gælder der en formodningsregel om, at alt, hvad den længstlevende ægtefælle ejer, hører til det uskiftede bo, jf. arvelovens § 33.

## **2.3.2 Arbejdsgruppens overvejelser**

### *2.3.2.1 Afskaffelse af meddelelsen til førstafdøde ægtefælles livsarvinger*

Reglen om, at skifteretten skal underrette livsarvingerne om udleveringen af boet til uskiftet bo, er som nævnt først indført ved den nye arvelov i 2007. Efter arbejdsgruppens kendskab til erfaringerne ved skifteretterne giver underretningen i langt de fleste tilfælde anledning til undren og forvirring, idet livsarvingerne ofte har svært ved at forstå meningen med underretningen. Skifteretterne skal derfor bruge en del tid på at besvare henvendelser fra livsarvingerne og vejlede om baggrunden for underretningen, hvilket i mange tilfælde ikke skaber større forståelse hos den pågældende livsarving. Hertil kommer, at livsarvingerne i langt de fleste tilfælde er bekendt med dødsfaldet og med, at den længstlevende har overtaget boet til uskiftet bo. For så vidt angår særbørn følger dette endvidere af, at de vil skulle give samtykke til uskiftet bo. De fælles livsarvinger, der måtte have behov for at få kendskab til det uskiftede bo, vil typisk på eget initiativ kontakte skifteretten. Tilbage er en meget lille gruppe af tilfælde med fælles livsarvinger, hvor kontakten til familien er brudt, og hvor der vil kunne opstå spørgsmål om misbrug af rådigheden over fællesboet.

En afskaffelse af skifteretternes pligt til at underrette den førstafdøde ægtefælles livsarvinger om udleveringen til uskiftet bo, jf. arvelovens § 21, vil efter arbejdsgruppens opfattelse derfor i langt de fleste tilfælde både være en ressourcemæssig lettelse for skifteretterne og en fordel for borgerne.

Hvis pligten til at give meddelelse bortfalder, vil det medføre, at fællesbørn, der ikke har haft kontakt til afdøde, ikke bliver orienteret om dødsfaldet/det uskiftede bo. Sådanne fællesbørn vil dermed ikke i forbindelse med dødsfaldet få lejlighed til at orientere sig om de økonomiske forhold ved i forlængelse af meddelelsen om det uskiftede bo at anmode om udlevering af formueoversigten (eller eventuelt anmode om adgang til skattemappen, jf. lige nedenfor).

Efter arbejdsgruppens opfattelse kan der imidlertid stilles spørgsmål ved, om det bør være det offentlige opgave at sikre, at livsarvinger, der ikke havde nogen kontakt til afdøde i levende live eller så sparsom kontakt, at livsarvingerne ikke af sig selv ville blive bekendt med dødsfaldet inden for rimelig tid, gøres bekendt med, at boet udleveres til uskiftet bo.

Når hensynet til en mere effektiv skiftebehandling og til at undgå unødigt forvirring hos langt størstedelen af de livsarvinger, der modtager en meddelelse efter § 21, afvejes over for hensynet til de relativt få livsarvinger uden eller med meget sparsom kontakt til afdøde i levende live, finder arbejdsgruppen, at det førstnævnte hensyn vejer tungest. Arbejdsgruppen finder herved anledning til at understrege, at det alene er skifterettens pligt til af egen drift at underrette om udleveringen, der foreslås afskaffet. Livsarvingerne skal således fortsat have mulighed for efter anmodning at få udleveret oplysninger om afdødes økonomiske forhold med henblik på at kunne dokumentere eventuelt misbrug i det uskiftede bo og gøre misbrugskrav gældende, jf. nærmere herom i det følgende. Arbejdsgruppens forslag indebærer således blot, at retsstillingen i givet fald vil svare til den, der var gældende før 2007.

#### *2.3.2.2 Afskaffelse af formueoversigten*

For så vidt angår formueoversigten er det arbejdsgruppens vurdering, at formueoversigten i langt de fleste tilfælde er overflødig i relation til berigtigelsen, idet retterne i forvejen via SKAT får adgang til skattemapperne, som indeholder oplysning om begge ægtefællers økonomiske forhold. Arbejdsgruppen har derfor overvejet muligheden for at afskaffe formueoversigten.

En afskaffelse vil medføre en forenkling for den længstlevende ægtefælle, der slipper for at udfærdige formueoversigten. For skifteretten vil det medføre, at der ikke vil skulle bruges tid på at vejlede om og bistå med udfyldelsen. I tilfælde, hvor formueoversigten ikke udfyldes i forbindelse med udleveringen af boet, spares skifteretterne for arbejdet med at påse, at indlevering sker rettidigt og – i tilfælde hvor det ikke sker – at rykke for oversigten og eventuelt tage skridt til at antage en bobestyrer til at udarbejde oversigten, jf. arvelovens § 22, stk. 4.

Selv om der således for både den længstlevende ægtefælle og for skifteretterne vil være klare fordele forbundet med en afskaffelse af formueoversigten og lade den erstattes af en adgang til skattemapperne, er der en række modhensyn, der skal overvejes.

Efter arvelovens § 33 formodes alt, hvad den længstlevende ægtefælle ejer, at høre til det uskiftede bo ved skifte. En afskaffelse af formueoversigten kan svække ægtefællens mulighed for at godtgøre, at forsikringer og pensioner, der senere kommer til udbetaling, skal holdes uden for skiftet.

Efter arbejdsgruppens opfattelse kan dette modhensyn varetages ved vejledning til ægtefællen om, at det til brug for et eventuelt senere skifte i levende live kan være væsentligt at kunne dokumentere, hvilke aktiver der indgår i det uskiftede bo, og hvilke der kan holdes uden for. Dette hensyn kan således efter arbejdsgruppens opfattelse lige så vel varetages ved, at ægtefællen selv sørger for, at der bliver udarbejdet den fornødne dokumentation som ved et krav om udfyldelse af en formueoversigt.

En afskaffelse af formueoversigten kan dernæst svække livsarvingers mulighed for at føre bevis for, at den længstlevende ægtefælle misbruger sin adgang til at disponere over det uskiftede bo, idet der kan være aktiver efter afdøde, som ikke fremgår af skattemappen. Dette gælder for

eksempel andelsboliger, kolonihavehuse, bygning på lejet grund, private gældsbreve og udenlandske formueaktiver. Livsarvingerne må således – i nogle tilfælde – antages at få vanskeligere ved at bevise, at betingelserne for at kræve boet skiftet, at rejse et vederlagskrav eller at få en gavedisposition omstødt efter henholdsvis arvelovens §§ 29-31, er opfyldt.

Det er arbejdsgruppens opfattelse, at dette hensyn i et vist omfang kan varetages ved at søge skattemappen udbygget, sådan at i alt fald andelsboliger bliver registreret på opgørelsen samtidig med, at det sikres, at oplysningerne bevares og er tilgængelige i en periode, svarende til det opbevaringskrav, der i dag gælder for formueopgørelsen, og ved at det samtidig sikres, at livsarvingerne får adgang til at få en udskrift. I øvrigt vil dokumentation for rådighedsmisbrug kunne føres ved en række andre tilgængelige oplysninger. Det bemærkes i den forbindelse, at det forekommer meget sjældent, at arvinger anmoder skifteretten om en kopi af formueoversigten.

Såfremt formueoversigten afskaffes, bør det efter arbejdsgruppens opfattelse kombineres med et krav om, at den længstlevende ægtefælle i forbindelse med, at boet udleveres til uskiftet bo, afgiver en erklæring om, at der ikke er andre aktiver i boet end dem, som fremgår af skattemapperne, samt om eventuelle forsikringer mv. For at begrænse risikoen for, at et bo udleveres til uskiftet bo i tilfælde, hvor den længstlevende ægtefælle reelt er insolvent, fordi alle midlerne findes i førstafdødes bodel, finder arbejdsgruppen, at der endvidere bør indføres et krav om, at den længstlevende ægtefælle på begæringen afgiver en solvenserklæring, der ikke blot dækker hele boet, men også den længstlevende ægtefælles bodel, jf. arvelovens § 19, stk. 1, 2. pkt.

Arbejdsgruppen kan efter en samlet vurdering anbefale, at kravet om indlevering af formueoversigt, jf. arvelovens § 22 afskaffes, sådan at oplysningerne om boets formueforhold i stedet alene fremgår af skattemapperne kombineret med en erklæring som anført om aktiver og solvens, dog således at skattemappen udbygges med oplysninger om i alt fald andelsboliger samtidig med, at livsarvingerne gives krav på efter anmodning at få udleveret en udskrift heraf.

Arbejdsgruppen skal anbefale, at der inden en eventuel afskaffelse af formueoversigten foretages en undersøgelse af SKATs behov for oversigten og en nærmere afklaring af bl.a. de tekniske og juridiske muligheder hos henholdsvis SKAT og skifteretterne for at opbevare og udveksle de oplysninger, der fremgår af skattemappen.

## **2.4 Privat skifte**

### **2.4.1 Retsgrundlag**

Ved privat skifte udleveres boet til arvingerne, der herefter selv har ansvaret for og rådigheden over boet. Reglerne herom findes i dødsboskiftelovens kapitel 15.

I dødsboskiftelovens § 25, stk. 1, er opregnet en række betingelser, der skal være opfyldt, for at et bo kan udleveres til privat skifte. Det er således en betingelse, at samtlige arvinger anmoder derom, at boet må antages at være solvent, at der er mindst en myndig og solvent arving, at afdøde ikke ved testamente har udelukket privat skifte, og at afgørende hensyn ikke taler imod privat skifte, jf. henholdsvis arvelovens § 25, stk. 1, nr. 1-5.

Hvis samtlige betingelser er opfyldt, udleveres boet til arvingerne, der skal angive en person, til hvem henvendelser vedrørende boet kan finde sted, jf. § 25, stk. 6. Skifteretten har i forbindelse



med boets udlevering pligt til at give skriftlig meddelelse til legatarer om deres ret, jf. § 25, stk. 3. Arvingerne skal senest i forbindelse med boets udlevering udstede præklusivt proklama, jf. stk. 4.

Når boet er udleveret råder arvingerne i forening over boets aktiver og træffer bestemmelse i boets anliggender, jf. § 26. Dispositioner i boet kræver således enighed, og såfremt der ikke kan opnås enighed, kan enhver arving kræve, at boet overgår til bobestyrerbehandling, jf. § 30, stk. 1, nr. 1.

Efter dødsboskiftelovens § 25, stk. 5, skal arvingerne senest 6 måneder efter dødsdagen, dog senest 2 måneder efter boets udlevering, indgive en opgørelse over boets aktiver og passiver pr. dødsdagen (en såkaldt åbningsstatus). Opgørelsen indgives i to eksemplarer, der begge skal være underskrevet af samtlige arvinger. En kreditor eller legatar, som har retlig interesse deri, kan forlange at blive gjort bekendt med opgørelsen.

Efter dødsboskiftelovens § 31, stk. 1, har arvingerne derudover pligt til at udarbejde en boopgørelse over boets aktiver, passiver, indtægter og udgifter med angivelse af fordelingen mellem legatarer og arvinger. Den seneste skæringsdag, der kan anvendes i opgørelsen, er 1-årsdagen for dødsfaldet. Skifteretten kan dog i medfør af § 31, stk. 2, tillade, at endelig opgørelse vedrørende en endnu ikke oppebåret indtægt, et betinget eller omtvistet krav eller andre nærmere afgrænsede dele af boet henskydes til tiden efter boets slutning. Arvingerne skal i givet fald udarbejde en tillægsboopgørelse, som skal indleveres snarest muligt efter hindringens bortfald, eller inden en af skifteretten fastsat frist.

Boopgørelsen skal indsendes senest 15 måneder efter dødsdagen i to eksemplarer til skifteretten, som videresender et eksemplar af opgørelsen til SKAT, jf. § 32. Det følger endvidere af bestemmelsen, at begge eksemplarer af opgørelsen skal være underskrevet af samtlige arvinger.

Efter dødsboskiftelovens § 30, stk. 1, kan skifteretten træffe bestemmelse om, at et bo under privat skifte skal overgå til behandling ved bobestyrer, såfremt 1) en af boets arvinger anmoder derom, 2) en kreditor eller legatar anmoder derom, og der er nærliggende risiko for, at en fortsættelse af den private skiftebehandling vil udsætte vedkommende for tab, 3) fristen for indlevering af boopgørelse ikke overholdes eller 4) boet i øvrigt ikke behandles forsvarligt.

Skifteretten kan i øvrigt på et hvilket som helst tidspunkt af bobehandlingen efter anmodning udlevere boet til en anden skifteform, for eksempel boudlæg eller ægtefælleudlæg, jf. § 30, stk. 2, jf. § 65.

#### **2.4.2 Arbejdsgruppens overvejelser**

Ved en gennemgang af reglerne om privat skifte har arbejdsgruppen navnlig drøftet mulige forenklinger og effektiviseringer i forbindelse med solvenskravet i dødsboskiftelovens § 25, stk. 1, nr. 2, og i forbindelse med adgangen til i medfør af dødsboskiftelovens § 31, stk. 2, at henskyde opgørelsen af visse dele af boet til efter boets slutning. Arbejdsgruppen har endvidere drøftet mulighederne for at gøre åbningsstatus, jf. dødsboskiftelovens § 25, stk. 5, og boopgørelsen, jf. dødsboskiftelovens § 31, stk. 1, mere enkel og dermed nemmere at udfylde for borgerne.

#### 2.4.2.1 Skærpelse af solvenskravet i dødsboskiftelovens § 25, stk. 1, nr. 2

Skifteretterne oplever ikke sjældent, at arvinger vælger at skifte privat, selvom det ud fra en mere objektiv vurdering kan forekomme mindre sandsynligt, at boet vil kunne slutes som solvent. De hyppigst forekommende tilfælde er i boer, hvor det væsentligste aktiv er en fast ejendom, og hvor arvingerne har en forventning om en salgspris og dermed et provenu for boet, som ikke svarer til den værdi, en ejendom som den foreliggende kan sælges til i det pågældende område. I sådanne situationer forekommer det, at boet først på et meget sent tidspunkt – efter at boet utvivlsomt er blevet insolvent – må overgå til bobestyrerbehandling. Det skyldes typisk, at løbende udgifter til den faste ejendom har udtømt boets likviditet samt det forhold, at salgsbestræbelserne viser, at der må ske en væsentlig reduktion af udbudsprisen. En række omstændigheder taler for så vidt muligt at undgå forløb som beskrevet.

En efterfølgende overgang til bobestyrerbo medfører således, at der ofte vil være truffet en række uhensigtsmæssige beslutninger i boet, som bobestyreren efterfølgende skal udrede. Hvis boet udleveres til en bobestyrer fra begyndelsen, kan bobehandlingen tilrettelægges hensigtsmæssigt og professionelt, og der vil dermed kunne spares omkostninger for boet. Hvis boet derimod først udleveres til bobestyrerbehandling, når det er blevet konstateret insolvent, vil det ofte medføre yderligere udgifter til honorar, fordi udredningen tager tid med lavere dækning til kreditorerne til følge. Navnlige håndteringen af tilbagesøgningskrav i boer med en fast ejendom, der er påbegyndt som private skifter, og hvor der ofte vil være ringe likviditet, kan efter omstændighederne kræve betydelige ressourcer og dermed medføre tab for kreditorerne og i nogle tilfælde tillige udgifter for det offentlige.

Også hensynet til arvingerne selv taler for, at boer, der ikke med sikkerhed er solvente, straks fra starten overgår til behandling ved bobestyrer. Arvingerne undgår herved at bruge tid og ressourcer på at behandle et bo, som ender som insolvent og dermed uden, at de modtager nogen arv. Der kan også forekomme tilfælde, hvor en professionel behandling ved en bobestyrer fra starten, herunder med en realistisk prissætning på en fast ejendom, kan medføre, at et bo, som ellers ville blive insolvent, slutes som solvent og dermed giver overskud til arvingerne.

En skærpelse af solvenskravet må også antages at spare ressourcer for skifteretterne, idet arvingerne i givet fald alene skal vejledes i forbindelse med boets berigtigelse modsat nu, hvor der ud over vejledningen i forbindelse med udlevering til privat skifte, ofte vil være en række henvendelser i forbindelse med, at boets faste ejendom ikke kan sælges, og boets likvide midler udtømmes osv., hvorefter der, hvis arvingerne må konstatere, at boet ikke kan slutes med overskud, skal vejledes om overgangen til behandling ved bobestyrer, jf. dødsboskiftelovens § 29. Der vil også ofte inden overgangen til behandling ved bobestyrer være spørgsmål om og stillingtagen til henskydning af dele af boet efter dødsboskiftelovens § 31, stk. 2.

Endelig vil statskassen - der, jf. dødsboskiftelovens § 69, stk. 4, skal betale de omkostninger, der ikke kan dækkes af boets midler - kunne spare udgifter til eksempelvis bobestyrerens honorar i tilfælde, hvor det efter overgangen til behandling ved bobestyrer viser sig, at boets midler ikke kan dække omkostningerne.

En skærpelse af solvenskravet i dødsboskiftelovens § 25, stk. 1, nr. 2, vil således kunne begrænse de tilfælde, hvor et dødsbo efterfølgende på grund af manglende solvens må overgå til bobestyrerbehandling med de foran beskrevne ulemper og udgifter mv. til følge. Der er derfor en række hensyn, der taler for en sådan skærpelse.

Heroverfor står hensynet til de arvinger, som fuldt ud selv vil være i stand til at foretage en forsvarlig og hensigtsmæssig bobehandling og herunder selv vurdere, om boet vil kunne behandles og gøres op som solvent. Såfremt solvenskravet skærpes, vil det formentlig desuden medføre en vis stigning i behovet for vejledning, idet det i visse tilfælde vil kunne være vanskeligt at forklare arvingerne, at de ikke kan få udleveret et bo, der tilsyneladende er fuldt ud solvent, til privat skifte.

Det kan endvidere ikke udelukkes, at en ændring som anført vil føre til en vis stigning i antallet af kæresager i alt fald i en overgangsperiode, indtil praksis er fastlagt.

Det er arbejdsgruppens vurdering, at de ovenfor nævnte fordele ved en skærpelse af solvenskravet opvejer ulempen for nogle arvinger ved, at enkelte boer, som arvingerne selv ville kunne behandle og slutte som solvente, skal behandles ved bobestyrer.

Arbejdsgruppen anbefaler derfor, at solvenskravet i dødsboskiftelovens § 25, stk. 1, nr. 2, skærpes. Skærpelsen kan eksempelvis tænkes gennemført ved at formulere solvenskravet sådan, at et bo ikke kan udleveres til privat skifte, men derimod skal udleveres til behandling ved bobestyrerbo, ”hvis boet er – eller der er konkret risiko for, at det under dets behandling bliver – insolvent” eller alternativt indføje ”boets forhold” i dødsboskiftelovens § 25, stk. 1, nr. 5, som en omstændighed, der ikke må tale imod privat skifte. Der vil i givet fald i bemærkningerne til lovforslaget kunne anføres stærkt behæftede faste ejendomme eller andelsboliger som forhold, der taler mod privat skifte.

Arbejdsgruppen finder det i den forbindelse hensigtsmæssigt, at det ved en eventuel ændring præciseres, at vurderingen foretages ud fra det traditionelle solvensbegreb, således at det også omfatter en vurdering af likviditeten i boet.

#### *2.4.2.2 Begrænsning af adgangen i § 31, stk. 2, til at henskyde dele af boet*

Reglen i dødsboskiftelovens § 31, stk. 2, hvorefter det kan tillades, at endelig opgørelse vedrørende dele af et bo henskydes til tiden efter boets slutning, giver anledning til ganske meget arbejde for skifteretterne. Der skal således gives vejledning og tages stilling – i nogle tilfælde flere gange i samme bo – til anmodninger om henskydning, og der skal i givet fald modtages og gennemgås både boopgørelse og tillægsopgørelse. Adgangen til henskydning medfører desuden, at mange boer – især med et ejendomsmarked som det nuværende – trækker i langdrag. Selvom der – set ud fra et ønske om at spare ressourcer og hensynet til en hurtig afslutning af boerne – kan anføres gode grunde for at afskaffe adgangen til at henskyde opgørelsen af dele af boet til efter slutningen, er det imidlertid arbejdsgruppens opfattelse, at adgangen hertil er så velbegrunderet, at den bør bevares. Der vil således være en række tilfælde, hvor det ikke vil være muligt at gøre en del af boet op inden for den frist, der gælder for slutning af et privat skiftet dødsbo, jf. dødsboskiftelovens § 32, hvilket for eksempel vil være tilfældet, hvor boet er involveret i en retstvist. Det vil efter arbejdsgruppens opfattelse ikke være rimeligt, hvis alene den omstændighed, at en mindre del af boet ikke kan gøres op, skal medføre, at hele boet skal overgå til behandling ved bobestyrer.

Derimod kan de situationer, hvor der skal være adgang til at henskyde dele af boet, efter arbejdsgruppens opfattelse med fordel begrænses. Efter retspraksis kan bestemmelsen i dødsboskiftelovens § 31, stk. 2, også anvendes til at henskyde opgørelsen af det væsentligste aktiv i et bo til efter boets slutning, for eksempel en fast ejendom, jf. herved UfR 2011.2834Ø.

Arbejdsgruppen finder således, at forenkling- og effektiviseringshensyn taler for at justere anvendelsesområdet for dødsboskiftelovens § 31, stk. 2.

Hvis muligheden for at henskyde et bos væsentligste aktiv afskaffes, vil det indebære, at boer, hvis væsentligste aktiv er en fast ejendom, som ikke har kunnet sælges inden for fristen i dødsboskiftelovens § 32, i stedet skal overgå til behandling som bobestyrerbo. Arvingerne kan dog undgå denne situation ved at udtage ejendommen. Såfremt boet overgår til behandling som bobestyrerbo, vil det imidlertid ofte kunne medføre en hurtigere behandling og afslutning af boet, hvilket må antages gennemsnitligt at være til fordel for borgerne.

Det vil endvidere spare skifteretten for den administration, der er forbundet med at behandle anmodninger om at henskyde dele af boet og efterfølgende håndtere tillægsboopgørelsen, ligesom det må antages i et vist omfang at kunne begrænse de tilfælde, der er beskrevet foran, hvor boet under behandlingen bliver insolvent som følge af en oprindelig urealistisk prissætning af eksempelvis en fast ejendom.

Heroverfor står, at en begrænsning vil få den konsekvens, at privatskiftende arvinger, som har foretaget alle relevante bestræbelser på at sælge en fast ejendom, uden at salg er gennemført inden for fristen, må tåle, at boet skal gøres færdigt af en bobestyrer. Det vil i nogle tilfælde givetvis opleves mindre rimeligt af arvingerne.

Arbejdsgruppen finder, at hensynet til en effektiv og hurtig afslutning af boerne opvejer det nævnte hensyn til arvingerne, og arbejdsgruppen anbefaler derfor, at bestemmelsen ændres, sådan at den gives en mere begrænset anvendelse. Det foreslås derfor, at dødsboskiftelovens § 31, stk. 2, ændres, sådan at det efter 1. pkt. tilføjes, at der kun kan ske henskydning, hvis den del af boet, der henskydes, udgør en mindre væsentlig del af boet, medmindre der foreligger særlige omstændigheder. Det kunne i den forbindelse i bemærkningerne præciseres, at henskydning alene kan ske, såfremt den del, der henskydes, højst udgør for eksempel 10 % af boets nettoformue, eller hvis boet står umiddelbart foran en afslutning, for eksempel ved at et ejendomssalg i realiteten er gennemført.

#### *2.4.2.3 Forenkling af åbningsstatus*

Det er arbejdsgruppens opfattelse, at mange borgere oplever, at den såkaldte åbningsstatus, som dødsboskiftelovens § 25, stk. 5, stiller krav om, er meget vanskelig at udfylde korrekt, og at det ligefrem kan være nødvendigt at antage en advokat alene for at kunne opfylde kravet om indlevering af åbningsstatus.

En forenkling af blanketten må derfor antages at gøre udfyldelsen lettere for borgeren og samtidig i et vist omfang reducere den tid, skifteretten bruger på at vejlede om udfyldelse af blanketten.

Det er over for arbejdsgruppen oplyst, at der er iværksat tiltag med henblik på en revision af blanketten. Arbejdsgruppen skal derfor blot bemærke, at der efter arbejdsgruppens opfattelse synes at være gode muligheder for at forenkle opgørelsen, uden at det går ud over det formål, herunder i forhold til SKAT, blanketten skal opfylde. Det bemærkes herved, at der ikke i medfør af bemyndigelsesbestemmelsen i dødsboskiftelovens § 25, stk. 5, er fastsat nærmere regler om indholdet af åbningsstatus, og at der således ikke er blankettvang.

I tråd med bemærkningerne oven for under punkt 2.3.2.2 om formueoversigten skal arbejdsgruppen også i denne forbindelse anbefale, at det overvejes at lade åbningsstatus afløse af en erklæring om, at der ikke foreligger andre aktiver, end hvad der fremgår af skattemappen.

#### *2.4.2.4 Ændring af kravene til / forenkling af boopgørelsen*

Som anført ovenfor under punkt 2.2.2 om ægtefælleudlæg og nedenfor under punkt 2.5.2 om forenklet privat skifte har arbejdsgruppen i forbindelse med overvejelser om at foreslå en afskaffelse af de to dødsbotyper drøftet muligheden for at operere med en ”erklæringsopgørelse”, hvorved det på tro og love erklæres, at boets arvebeholdning ikke vil udløse boafgift, i stedet for den boopgørelse, der skal indleveres i henhold til dødsboskiftelovens § 31. Der henvises til de to nævnte afsnit.

Anvendelse af en ”erklæringsopgørelse” vil dels generelt gøre det nemmere for arvingerne at udfylde blanketten og dermed reducere behovet for vejledning fra skifteretten, dels medføre, at den tid, skifteretten må bruge på at gennemgå opgørelsen, reduceres.

Da boopgørelsens primære funktion er at skabe grundlag for beregningen og kontrollen af bo- og tillægsboafgifterne, finder arbejdsgruppen, at en eventuel ”erklæringsopgørelse” må begrænses til de tilfælde, hvor der ikke skal svares boafgift.

Såfremt der i disse tilfælde generelt ikke skal indleveres sædvanlig boopgørelse, mister skifteretten muligheden for at gennemgå og kontrollere opgørelsen af boet. Arbejdsgruppen finder derfor, at indførelsen af en ”erklæringsopgørelse” må suppleres med en hjemmel for skifteretten til at kræve indlevering af en sædvanlig boopgørelse efter dødsboskiftelovens § 31, såfremt der skønnes behov herfor, således at skifteretten får mulighed for at bevare sin kontrolfunktion, men alene hvor det skønnes relevant.

Arbejdsgruppen kan på denne baggrund anbefale, at det overvejes at erstatte den sædvanlige boopgørelse efter dødsboskiftelovens § 31 med en ”erklæringsopgørelse” i de tilfælde, hvor der ikke skal svares boafgift.

For så vidt angår de tilfælde, hvor der skal svares boafgift, og hvor det ikke vil være tilstrækkeligt med en ”erklæringsopgørelse”, bemærkes, at den blanket, som er udarbejdet af domstolenes blanketudvalg, og som findes på domstolenes hjemmesider, med fordel kan forenkles og gøres mere forståelig for brugerne, uden at det går ud over de hensyn, opgørelsen skal varetage. Det bemærkes herved, at der heller ikke for så vidt angår boopgørelsen er blankettvang. Arbejdsgruppen anbefaler derfor, at det arbejde, der efter det oplyste er sat i værk for så vidt angår forenkling af åbningsstatus, også kommer til at omfatte blanketten til boopgørelse.

## **2.5 Forenklet privat skifte**

### **2.5.1 Retsgrundlag**

Reglerne om forenklet privat skifte findes sidst i dødsboskiftelovens kapitel 15 (§§ 33-35).

Efter dødsboskiftelovens §§ 33 og 34 kan boer, der ud over de almindelige betingelser for privat skifte opfylder betingelserne i de nævnte bestemmelser, udleveres til forenklet privat skifte.

Forenklingen består navnlig i, at arvingerne ikke skal indlevere en boopgørelse, jf. dødsboskiftelovens § 35, stk. 1, men blot den såkaldte åbningsstatus, der skal sendes til skifteretten i forbindelse med udleveringen af boet, jf. dødsboskiftelovens § 33, stk. 3 og § 34, stk. 2, jf. § 25, stk. 5.

Reglerne finder anvendelse for de boer, hvor der dels på grund af afgiftsreglerne, dels på grund af arvingernes forhold ikke er behov for en særlig offentlig kontrol eller tilsyn med bobehandlingen.

Ifølge dødsboskiftelovens § 33 gælder der en række betingelser for, at et bo kan udleveres til forenklet privat skifte. Først og fremmest er det en betingelse, at der ikke skal betales bo- eller tillægsboafgift, jf. § 33, stk. 1, nr. 1. Derudover må der ikke være arvinger eller legatarer, der er repræsenteret ved værge eller skifteværge, boet må ikke være skattepligtigt, afdøde må ikke have drevet selvstændig virksomhed ved dødsfaldet eller inden for det indkomstår, hvor dødsfaldet fandt sted, og endelig må der ikke være aktiver i boet, der er skattemæssigt af- eller nedskrivningsberettigede, jf. henholdsvis dødsboskiftelovens § 33, stk. 1, nr. 2-5.

I dødsboskiftelovens § 34 findes regler om, hvornår der kan ske forenklet privat skifte, når den længstlevende ægtefælle er enearving.

## 2.5.2 Arbejdsgruppens overvejelser

Arbejdsgruppen har overvejet muligheden for en afskaffelse af forenklet privat skifte.

Som anført foran i forbindelse med forslaget om at afskaffe ægtefælleudlæg, vil en begrænsning i antallet af dødsbotyper alt andet lige gøre regelgrundlaget mere overskueligt og valgmulighederne mere enkle. Hertil kommer, at det for arvingerne kan være vanskeligt at forstå rationalet bag de forskellige skifteformer og gennemskue de forskellige hensyn, der er afgørende for, hvilken skifteform, der er mest fordelagtig i et givent dødsbo.

Hvis der var færre dødsbotyper, ville regelgrundlaget være mindre komplekst og skifteformerne ville være lettere at overskue og forstå for borgerne, idet det samlede billede ville fremstå mere enkelt. En begrænsning af antallet af dødsbotyper må således i sig selv antages reducere den tid, skifteretterne skal bruge til generel og konkret vejledning.

Uanset at dødsbotypen forenklet privat skifte ikke i sig selv er særlig kompliceret, er det på den nævnte baggrund arbejdsgruppens vurdering, at en afskaffelse vil medføre en forenkling for både arvinger og skifteretten.

Den ulempe, der måtte være for arvingerne ved, at der skal foretages et almindeligt privat skifte i de tilfælde, hvor boet med de gældende regler kan berigtiges som forenklet privat skifte, vil efter arbejdsgruppens opfattelse til dels kunne afbødes ved at indføre en forenklet boopgørelse i form af en ”erklæringsopgørelse”, der skal kunne benyttes ved et privat skifte, hvor der ikke skal betales bo- eller tillægsboafgift, og hvor der derfor ikke er noget afgiftsmæssigt kontrollenssyn at varetage. Dermed må der forventes at kunne ske en hurtig berigtigelse og bobehandling i disse tilfælde, jf. i øvrigt ovenfor punkt 2.2.2 og 2.4.2.4. Det bemærkes i den forbindelse, at den væsentligste forskel på det private skifte og det forenklete private skifte er, at der ved det forenklete private skifte ikke skal indgives boopgørelse.

Såfremt en afskaffelse kombineres med den nævnte ”erklæringsopgørelse”, finder arbejdsgruppen ikke, at en afskaffelse af det forenklete private skifte vil medføre nævneværdige negative konsekvenser. Det bemærkes dog, at retsafgiften ved privat skifte som udgangspunkt er 2.500 kr. mod 1.000 kr. ved forenklet privat skifte, jf. retsafgiftslovens § 36 b, stk. 3 og 5. Dette forhold vil eventuelt kunne reguleres ved en justering af afgifterne, jf. neden for under 2.7.2.

Ved en eventuel afskaffelse af forenklet privat skifte, hvor ægtefællen er enearving, skal det samtidig overvejes, om det er nødvendigt at justere reglerne i dødsboskattelovens kapitel 10, således at den længstlevende ægtefælles skattemæssige muligheder forbliver de samme.

Med de nævnte bemærkninger kan arbejdsgruppen anbefale, at dødsbotypen forenklet privat skifte afskaffes.

Det tilføjes, at en afskaffelse af forenklet privat skifte efter arbejdsgruppens opfattelse i lighed med en afskaffelse af ægtefælleudlægget vil understøtte en eventuel digitalisering på dødsboskifteområdet, herunder med en øget grad af selvbetjening, idet en reduktion i antallet af skifteformer vil gøre det lettere for arvinger at overskue og vælge den relevante skifteform, ligesom det system, der skal danne grundlag for digitaliseringen, må antages at være mere enkelt at udvikle og vedligeholde.

## **2.6 Bobestyrerbo**

### **2.6.1 Retsgrundlag**

Hovedparten af reglerne om bobestyrerbo findes i dødsboskiftelovens kapitel 16, der indeholder bestemmelser om udpegning af bobestyrer, boets udlevering, tegningsret, søgsmål og retsforfølgning, åbningsstatus, bostyret, bomøder mv. Hertil knytter reglerne i kapitel 27 om klage over bobestyrere sig, jf. nedenfor.

Regler om autorisation og virksomhed som bobestyrer findes i dødsboskiftelovens § 11, og justitsministeren har i medfør af § 11, stk. 3 og 4, udstedt bekendtgørelse nr. 808 af 29. juni 2011 om bobestyrere med nærmere regler om autorisation af bobestyrere og disses virksomhed.

Det følger af dødsboskiftelovens § 11, at justitsministeren for hver retskreds autoriserer et passende antal advokater som bobestyrere. Autorisationen sker efter indstilling fra retskredsens byretspræsident og vedkommende landsretspræsident, jf. bobestyrerbekendtgørelsens § 1.

Autorisation som bobestyrer medfører som udgangspunkt en pligt til at behandle boer, som udleveres af skifteretten i den retskreds, hvor bobestyreren er autoriseret. Autorisation meddeles for en periode på højst 10 år og kan efter ansøgning forlænges. Autorisation som bobestyrer er personlig og kan ikke overdrages.

Efter dødsboskiftelovens § 42 udsteder skifteretten ved udlevering af et bo til bobestyrerbehandling en skifteretsattest, der udgør bobestyrerens legitimation til at tegne boet og repræsentere dette i retssager, jf. dødsboskiftelovens § 49.

Efter tinglysningenslovens § 13 foranlediger skifteretten efter anmodning herom fra bobestyrer meddelelse om bobehandlingen tinglyst på boets faste ejendomme.

Bobestyrer udsteder proklama, og snarest efter proklamafristens udløb udarbejder bobestyreren en åbningsstatus, der skal indeholde en fortegnelse over samtlige boets aktiver og passiver med værdiangivelser pr. dødsdagen, boets forventede indtægter og øvrige udgifter samt bobestyrerens tilkendegivelse om, hvorvidt boet må antages at være solvent, jf. § 52, stk. 1.

Bobestyreren har derudover en lang række opgaver såsom eksempelvis sikring af boets aktiver mod uberettigede dispositioner (§ 44), orientering af arvinger og evt. andre lodtagere om væsentlige forhandlinger og beslutninger i boet (§ 45), afklaring af arveforholdene (§ 48), prøvelse af fordringer og andre krav mod boet (§ 56) samt realisering af boets aktiver (§ 58).

Omfanget og karakteren af de opgaver, en bobestyrer skal varetage, afhænger af det enkelte bos forhold.

Dødsboskiftelovens § 36 opregner de situationer, hvor et bo skal behandles ved bobestyrer. Det gælder således i tilfælde, hvor en arving anmoder om det, og i tilfælde, hvor boet må antages at være insolvent. Det gælder endvidere i boer, hvor afdøde har truffet bestemmelse herom ved testamente, og i boer, hvor alle arvinger enten er repræsenteret ved værge eller skifteværge eller er insolvente. Endelig gælder det i tilfælde, hvor der er usikkerhed om arveforholdene samt situationer, hvor der ikke inden rimelig tid har kunnet træffes bestemmelse om boets behandling. Hertil kommer, at skifteretten i visse nærmere opregnede situationer kan træffe bestemmelse om, at boet skal behandles – eller overgå til behandling – som bobestyrerbo

Reglerne om klage over bobestyrer findes som nævnt først og fremmest i dødsboskiftelovens kapitel 27 (§§ 96-97).

Dødsboskiftelovens § 96 fastsætter, at en klage over en bobestyrer, herunder klage over, at en bobestyrer ikke fremmer behandlingen af boet uden unødigt ophold, samt klage over afgørelser truffet af en bobestyrer, skal indgives skriftligt til skifteretten eller til bobestyreren. Hvis klagen indgives til bobestyreren, skal denne videresende klagen til skifteretten. Bestemmelsen fastsætter derudover blandt andet, at fristen for at klage over afgørelser er 4 uger fra det tidspunkt, hvor klageren fik kendskab til afgørelsen, og at klagen som udgangspunkt ikke har opsættende virkning.

I § 97 er regler om den formelle behandling af klagen, herunder eksempelvis tidsfrister for skifterettens forelæggelse af klagen for bobestyrer og bobestyrerens svar.

Efter § 97, stk. 6, kan skifteretten, når særlige grunde taler derfor, pålægge klageren at betale omkostningerne ved klagesagen helt eller delvis.

Reglen blev til på baggrund af Ægtefælleskifteudvalgets anbefaling i den ovenfor under punkt 1.2 nævnte betænkning 1519/2010 om revision af dødsboskifteloven. Udvalget udtalte i den forbindelse:

”I praksis har en stor del af de rejste klager vist sig at være ubeføjede. En klagesag kan belaste bobehandlingen både økonomisk og tidsmæssigt, og udvalget har derfor drøftet muligheden for at pålægge klageren klagesagens omkostninger, når det viser sig, at klagen er grundløs. En sådan mulighed eksisterer ikke efter gældende ret, se bl.a. Vestre Landsrets kendelse, Ugeskrift for Retsvæsen 2001, s. 228.

At arvingerne har en let og omkostningsfri klageadgang er en væsentlig forudsætning for et system, hvor bobestyreren i vidt omfang er overladt ansvaret for boets behandling. Det altovervejende udgangspunkt bør derfor fortsat være, at klagesagens omkostninger ikke pålægges klageren. Der forekommer imidlertid



klagesager, hvor klagen er grundløs og bærer præg af chikane, og hvor bobestyreren må bruge uforholdsmæssige ressourcer på at besvare klagen til skade for de øvrige arvinger. Udvalget foreslår derfor, at skifteretten får mulighed for at pålægge klageren sagsomkostningerne, hvis særlige grunde taler derfor.”

I henhold til dødsboskiftelovens § 68 kan der klages over boopgørelsen, herunder beregningen af bobestyrerens salær.

## 2.6.2 Arbejdsgruppens overvejelser

Arbejdsgruppen har ikke fundet tilstrækkeligt grundlag for at foreslå ændringer i området for boer, der skal behandles ved bobestyrer, eller i de mere grundlæggende regler for behandling af bobestyrerboer. For så vidt angår overvejelserne om mere generelt at øge brugen af advokater i forbindelse med dødsboskifte henvises til det, der er anført neden for i kapitel 3.

### 2.6.2.1 Øget brug af autoriserede bobestyrere

Arbejdsgruppen har i overensstemmelse med Deloittes bemærkninger om testamentsindsatte bobestyrere drøftet, om det skal kunne stilles som et ufravigeligt krav, at bobestyrere skal være autoriserede, om der er grundlag for at skærpe kravene til bobestyrere, som ikke er autoriserede, og om der er grundlag for at lempe mulighederne for at lade en anden - autoriseret - bobestyrer behandle boet eller for at lade boet behandle som privat skifte.

Det er arbejdsgruppens opfattelse, at det gældende regelsystem generelt fungerer godt, og at reglerne i nødvendigt omfang giver mulighed for at undgå, at boet behandles ved en ikke-autoriseret bobestyrer, som ikke magter opgaven, ligesom hensynet til arvingernes muligheder for at få boet behandlet, som de ønsker det, i rimeligt omfang er afvejet over for den afdødes ønske om, at boet behandles af netop den advokat eller anden rådgiver, han eller hun havde tillid til.

Det kan dog ikke afvises, at der samlet set vil kunne opnås en bedre og mere effektiv afvikling af bobestyrerboerne, hvis der var et krav om, at alle bobestyrerboer skulle behandles af en autoriseret bobestyrer, ligesom der formentlig i så fald også ville være en vis ressourcebesparelse for skifteretterne. Det er imidlertid arbejdsgruppens vurdering, at det ud fra primært konkurrencemæssige hensyn næppe vil være gennemførligt i praksis uden, at der samtidig gennemføres omfattende ændringer i den gældende ordning med bobestyrere. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har således i en rapport fra 2012 påpeget en række efter styrelsens opfattelse unødigt konkurrencebegrænsende elementer i det gældende system. Arbejdsgruppen har på den baggrund afstået fra at stille forslag om obligatorisk anvendelse af autoriserede bobestyrere.

Arbejdsgruppen har herefter overvejet følgende mere konkrete forhold i forbindelse med bobestyrerboer, nemlig muligheden for at lade pligten til tinglysning efter tinglysningslovens § 13, stk. 1, 2. pkt., overgå til bobestyreren, at give bobestyreren mulighed for selv at skaffe adgang til de relevante skatteoplysninger samt at indføre en klageblanket og et klagegebyr.

### 2.6.2.2 Lade tinglysningspligten overgå til bobestyrer (tinglysningslovens § 13)

Da pligten til at tinglyse en meddelelse om, at et bobestyrerbo omfatter fast ejendom, andelsboliger, bil eller andet køretøj, er placeret hos skifteretten, mens det er bobestyreren, der

har kendskab til boets aktiver, bruger både skifteretten og bobestyrerne tid på at korrespondere om tinglysning.

Der er herved efter arbejdsgruppens opfattelse tale om overflødig dobbeltadministration, og det foreslås derfor, at tinglysningslovens § 13 ændres, sådan at bobestyrerne fremover selv får pligt til at forestå tinglysningen. En sådan ændring vil i øvrigt begrænse risikoen for fejlkommunikation, idet der skæres et kommunikationsled bort. Ændringen vil således både indebære en højere sikkerhed og en forenkling både for bobestyreren og for skifteretten, og der er så vidt ses ikke noget modhensyn.

Arbejdsgruppen kan således anbefale en ændring af tinglysningslovens § 13 i overensstemmelse med det anførte.

#### *2.6.2.3 Mulighed for bobestyrer til selv at skaffe adgang til afdødes og længstlevende ægtefælles skatteoplysninger*

Arbejdsgruppen har overvejet, hvorvidt der kan ske en administrativ forenkling ved at give bobestyreren mulighed for og pligt til at indhente de nødvendige skatteoplysninger direkte fra SKAT.

En sådan ordning vil spare skifteretten for den administration, der er forbundet med at give adgang til afdødes skattemappe hos SKAT.

Ordningen vil for at medføre den ønskede forenkling skulle indrettes således, at SKAT automatisk modtager oplysning om, at et dødsbo er overgået til behandling ved en nærmere angivet bobestyrer, hvorefter der ligeledes automatisk skulle åbnes for adgangen til det konkrete bo.

Skifterettens besparelse ved en sådan ordning skal dog vejes op imod SKATs eventuelle merudgifter ved etablering og administration af en sådan ordning.

Indførelsen af en sådan ordning forudsætter stillingtagen til en række bl.a. persondataretlige problemstillinger, som ligger uden for rammerne for arbejdsgruppens arbejde. Arbejdsgruppen skal derfor alene anbefale, at mulighederne for en sådan adgang undersøges nærmere i samarbejde med SKAT.

#### *2.6.2.4 Klageblanket og -gebyr*

Skifteretterne bruger en del ressourcer på at vejlede om de ikke ukomplicerede klageregler og på at behandle klager over bobestyrere, herunder ikke mindst klager, som ikke fører til reaktioner over for eller krav mod bobestyrerne. Arbejdsgruppen har derfor overvejet, om der kan opnås hensigtsmæssige lettelser ved at foretage ændringer og præciseringer i reglerne om klage over bobestyrer med henblik på, dels at gøre klagesystemet mere enkelt og overskueligt, dels at begrænse den tid, som bruges på at behandle klager, herunder klager, der viser sig åbenbart grundløse.

Arbejdsgruppen finder, at der med fordel kan indføres krav om anvendelse af en obligatorisk blanket til brug ved klage over bobestyrer. Arbejdsgruppen forestiller sig, at der i givet fald indføres hjemmel til administrativt at fastsætte nærmere bestemmelser om en sådan

klageblanket. Det vil således være nærliggende at fastsætte, at der på blanketten skal gives relevant information til klager om, hvem der kan klage, hvad der kan klages over, hvem der kan klages til, og hvilke reaktionsmuligheder der findes, ligesom det bør oplyses, at en klager kan risikere at blive pålagt omkostninger, og at behandling af klager under alle omstændigheder kan få betydning for størrelsen af bobestyrers salær. En vejledning som nævnt vil sammen med krav om, at klage skal ske ved benyttelse af den autoriserede blanket, efter arbejdsgruppens vurdering medføre, at det bliver klarere for arvingerne, hvordan deres retsstilling og reaktionsmuligheder er, hvis de er utilfredse med bobestyrer, ligesom en sådan ordning kan medvirke til at undgå klager over bagateller eller spørgsmål, som ikke kan behandles i forbindelse med en klage, og dermed spare udgifter i boerne og ressourcer for skifteretterne.

En obligatorisk blanket kan desuden tænkes at spare skifteretten for at bruge tid på at fortolke, hvordan et brev eller en e-mail fra en arving skal forstås, ligesom det kan undgås, at et brev, hvorved der blot gives udtryk for utilfredshed, forstås som en egentlig klage. Endvidere må det under alle omstændigheder antages at være hurtigere og enklere for både skifteretten og bobestyrer at behandle og tage stilling til en klage, som i kraft af en klageformular har en struktureret form, end hvis der eksempelvis skal tages stilling ud fra et løst formuleret brev.

Såfremt blanketten kan medføre, at nogle klager, der ikke kan føre til nogen reaktion, sorteres fra, vil det medføre en tidsbesparelse for bobestyreren, og det vil spare boet for udgifter til klagebehandlingen. Der kan desuden være en praktisk gevinst for de øvrige arvinger, der måske ønsker at få afsluttet boet og ikke er interesseret i en længere klagesag.

Uanset at en obligatorisk klageformular kan siges at indebære en vis mindre ulempe for borgerne, kan arbejdsgruppen på ovenstående baggrund anbefale at indføre en obligatorisk klageformular, der både skal kunne sendes med almindelig post og digitalt.

Arbejdsgruppen har endvidere overvejet muligheden for at indføre et klagegebyr, der skal tilbagebetales, såfremt klageren får medhold i sin klage.

Et klagegebyr forventes i kombination med indførelsen af en obligatorisk klageformular at kunne begrænse antallet af klager, der viser sig at være åbenbart grundløse, og klager over forhold, som skifteretten ikke kan behandle. Skifteretten og bobestyreren vil dermed kunne koncentrere sig om klager over reelle spørgsmål.

Arbejdsgruppen finder, at et klagegebyr skal holdes i en så beskeden størrelsesorden, at alle fortsat har reel adgang til at klage, og en regel om tilbagebetaling ved medhold vil endvidere sikre, at de berettigede klager ikke kommer til at koste borgeren noget. Arbejdsgruppen finder, at det i betænkning 1519/2010 nævnte hensyn til en let og omkostningsfri klageadgang derved fortsat vil være tilgodeset.

Arbejdsgruppen finder, at et klagegebyr passende kan fastsættes til 400 kr., hvilket svarer til retsafgiften for kære til landsret, jf. retsafgiftslovens § 54. Et gebyr i den størrelsesorden må antages ikke at afskære klager af reelt indhold, især da gebyret tilbagebetales ved medhold.

Skifteretten vil blive påført en vis meradministration til håndtering af klagegebyret, men fordelene opvejer efter arbejdsgruppens vurdering klart ulemperne.

Arbejdsgruppen finder i øvrigt, at det med fordel kan præciseres i loven, for eksempel i kapitel 27, hvad der kan klages over, og hvem der kan klages til. Det vil i den forbindelse være hensigtsmæssigt, at det i loven udtrykkeligt fastslås (og i en eventuel klageformular oplyses), hvornår klage kan og skal indgives til Advokatnævnet. Arbejdsgruppen finder i den forbindelse, at det bør overvejes at indføre mulighed for, at Advokatnævnet i visse situationer kan behandle adfærdsklager, uanset at boet endnu ikke er afsluttet. Der henvises herved til Ægtefælleudvalgets overvejelser i betænkning nr. 1519/2010, side 30 ff.

En sådan præcisering vil efter arbejdsgruppens opfattelse også medvirke til en mere gennemskuelig klageproces, hvilket navnlig ses at kunne lette skifterettens vejledning i klagespørgsmål.

## **2.7 Øvrige overvejelser**

Arbejdsgruppen har ud over de forannævnte forslag, der knytter sig til de enkelte dødsbotyper drøftet to mere tværgående muligheder for forenkling mv., nemlig dels en afskaffelse af skifterettens pligt til at underrette arvingerne om forsikringsforhold, dels nogle forenklinger vedrørende rets- og boafgift. Derudover har arbejdsgruppen drøftet en forenkling i relation til dødsboskiftelovens § 9 om anmeldelse af fordringer og andre krav til skifteretten.

### **2.7.1 Afskaffelse af obligatorisk underretning om forsikringsforhold**

Efter forsikringsaftalelovens § 102, stk. 1, kan forsikringstageren ved forsikringens tegning eller senere indsætte en anden som begunstiget, og i tilfælde af forsikringstagerens død udbetales forsikringssummen da umiddelbart til den begunstigede.

Forsikringsselskabet skal senest samtidig med underretningen af den begunstigede om forsikringsbegivenhedens indtræden underrette den skifteret, der behandler forsikringstagerens dødsbo, jf. § 2 i dødsboskifteloven, om begunstigelsesindsættelsen, forsikringssummens størrelse og om, hvorvidt udbetaling er sket, jf. forsikringsaftalelovens § 102, stk. 3, 1. pkt.

Det følger af forsikringsaftalelovens § 102, stk. 3, 2. pkt., at skifteretten herefter skal underrette forsikringstagerens ægtefælle og livsarvinger og vejlede om indholdet af forsikringsaftalelovens § 104, dvs. om reglerne for hel eller delvis tilsidesættelse af en urimelig begunstigelse. Det bemærkes i den forbindelse, at indførelsen af reglen om underretning ikke har ført til en stigning i antallet af sager herom.

Det er efter det oplyste skifteretternes erfaring, at underretningen til arvingerne om, hvem der er indsat som begunstiget i afdødes forsikring, jf. forsikringsaftalelovens § 102, stk. 3, 2. pkt., meget sjældent er relevant, og at underretningen som oftest forvirrer mere, end den gavner.

For langt de fleste borgere vil en afskaffelse af orienteringen således opleves som en forenkling. De slipper ganske enkelt for at modtage en besked, som de typisk er uforstående overfor. Det vil endvidere kunne spare skifteretten for administration i form af – ofte overflødig – vejledning på dette område.

Arbejdsgruppen foreslår på denne baggrund, at den obligatoriske underretning om forsikringsforhold afskaffes.

### 2.7.2 Rets- og boafgift mv.

Retsafgifterne er reguleret i retsafgiftslovens kapitel 5 b og er for både boudlæg og udlevering til uskiftet bo på 500 kr., jf. henholdsvis § 36 b, stk. 1 og 2, medmindre boets formuemasse ikke overstiger 15.000 kr., eller der ikke er tilstrækkelige midler til at udrede afgiften, i hvilke tilfælde boerne er fritaget for retsafgift, jf. § 36 d. For så vidt angår boudlæg skal der heller ikke betales retsafgift, hvis afdøde var under 18 år, jf. § 36 b, stk. 1.

Som anført under punkt 1.4 har arbejdsgruppen på grund af den naturlige sammenhæng, der efter arbejdsgruppens opfattelse er mellem dødsbotyperne og reglerne om bo- og retsafgift samt beskatning i øvrigt, fundet anledning til at gøre sig nogle helt overordnede overvejelser herom i forbindelse med arbejdsgruppens gennemgang af dødsbotyperne.

Som led i forenkling- og effektiviseringsovervejelser finder arbejdsgruppen det således naturligt at pege på, at der kan være grundlag for nærmere at overveje, om retsafgiften ved boudlæg og uskiftet bo med fordel kunne afskaffes, idet den tid, skifteretten bruger på at vejlede om, opkræve og eventuelt rykke for en retsafgift på 500 kr., ud fra en umiddelbar betragtning ikke modsvarer beløbets størrelse. Hertil kommer, at det for borgerne kan opleves som mindre rimeligt at skulle betale retsafgift i situationer, hvor der set fra borgerens side ikke tilføres denne midler.

Efter de gældende regler opkræver skifteretten retsafgiften ved boets udlevering, mens boafgiften først opkræves og forfalder, når boopgørelse er indgivet og godkendt. Da det vil være en forenkling for både arvinger og skifteretter, såfremt afgifterne kunne opkræves samtidig, er der anledning til at overveje, om forfaldstidspunktet for retsafgifterne med fordel kunne udskydes, sådan at det blev sammenfaldende med forfaldstidspunktet for boafgiften.

Det bemærkes i øvrigt, at såfremt anbefalingen af at afskaffe forenklet private skifte følges, jf. oven for under 2.5.2, vil det medføre en forhøjelse af retsafgiften fra 1.000 kr. til 2.500 kr. Der kan derfor være grund til at overveje en tilpasning og/eller en differentiering af afgifterne, eventuelt i forbindelse med overvejelser om at afskaffe retsafgifterne for uskiftet bo og boudlæg. En differentieret retsafgift for privat skifte kunne eksempelvis bibeholdes ved, at den høje afgift betales i boer, hvor der skal betales boafgift. Et sådant kriterium vil kunne anvendes i praksis, hvis forfaldstiden for bo- og retsafgifterne bliver sammenfaldende.

Endelig finder arbejdsgruppen anledning til at pege på, at en ændring af reglen om bundfradrag i boafgiftslovens § 6, stk. 1, litra a, således at bundfradraget ikke er betinget af, at der påbegyndes et egentligt skifte i forbindelse med dødsfaldet, vil spare en række skifter, der alene iværksættes med henblik på at opnå et bundfradrag i forbindelse med et arveafkald. En sådan ændring vil spare både borgerne og skifteretten for at bruge tid på boer, hvor der reelt ikke er behov for et egentligt skifte.

### 2.7.3 Forenkling af anmeldelse til skifteretten efter dødsboskiftelovens § 9

Det følger af dødsboskiftelovens § 9, at søgsmål ikke kan anlægges mod boet i tiden fra dødsfaldet, og indtil bestemmelse om boets behandlingsmåde er truffet. Fordringer og andre krav mod boet kan anmeldes til skifteretten.

I dag foregår anmeldelser efter § 9 ofte ved indsendelse af almindeligt brev til skifteretten, som noterer kravet på sagen eller sagsomslaget, hvorefter kravet efter boets berigtigelse sendes videre

til bobestyrer eller boets kontaktperson eller sendes retur til kreditor. Der er herved tale om en tung og utidssvarende ekspedition.

Arbejdsgruppen har derfor drøftet mulighederne for en forenkling af denne ordning. Mest nærliggende vil det være at stille krav om, at anmeldelse af krav skal ske elektronisk til skifteretten, der kan samle anmeldelserne i en elektronisk mappe, som så efter boets berigtigelse sendes elektronisk til boets kontaktperson eller bobestyrer samtidig med, at systemet indrettes sådan, at der ved berigtigelsen gives meddelelse til kreditorerne om boformen.

En sådan digital ordning vil efter arbejdsgruppens opfattelse indebære en forenkling af en relativt tung ordning og vil derfor kunne spare ressourcer for skifteretterne.

### **3 Øget anvendelse af advokater og øgede beføjelser til sikring af effektiv og forsvarlig bobehandling**

I overensstemmelse med kommissoriet og Deloitte's budgetanalyse har arbejdsgruppen drøftet forskellige muligheder for øget brug af advokater i forbindelse med dødsboskifter.

Flere af de overvejelser og forslag, der er redegjort nærmere for i kapitel 2, vil efter arbejdsgruppens vurdering - hvis de gennemføres - medføre, at en række dødsboer, som i dag behandles og afsluttes af arvingerne på egen hånd, vil blive behandlet som bobestyrerbo eller i øvrigt under medvirken af advokat eller anden sagkyndig bistand. Det gælder således forslaget om at skærpe solvenskravet i dødsboskiftelovens § 25, stk. 1, nr. 2, samt forslaget om at begrænse anvendelsesområdet for dødsboskiftelovens § 31, stk. 2, om henskydning af dele af boet til efter boets slutning.

#### **3.1 Øget anvendelse af advokater**

For så vidt angår spørgsmålet om mere generelt at indføre en ordning med krav om øget brug af autoriserede bobestyrere henvises til det, der er anført foran under 2.6.2.1.

##### **3.1.1 Øget brug af advokater i dødsboer som følge af boets beskaffenhed**

Arbejdsgruppen har herudover på baggrund af Deloitte's bemærkninger i budgetanalysen overvejet, om der er grundlag for at stille krav om, at dødsboer, hvis aktivmasse/nettoformue overstiger en nærmere bestemt beløbsgrænse, eller hvis aktiver har en bestemt karakter, for eksempel omfatter en fast ejendom, eller som har en vis kompleksitet, for eksempel omfatter en selvstændig virksomhed, skal behandles af en advokat / en autoriseret bobestyrer.

Arbejdsgruppen har endvidere som alternativ set på, om det kunne overvejes at indføre en regel om, at skifteretten kan bestemme, at boer, som efter skifterettens skøn har et sådant omfang og/eller karakter, at de bør behandles under medvirken af en advokat, skal behandles som bobestyrerbo.

Gennemførelse af forslag af den anførte karakter vil uden tvivl betyde, at skifteretterne vil kunne spare tid på vejledning mv. i boer, som i dag behandles af arvingerne uden sagkyndig bistand. Ud fra et rent ressource- og effektivitetshensyn er der derfor gode grunde, der kunne tale for en ordning som nævnt.

Heroverfor står imidlertid et stærkt modhensyn. Mange boer af betydelig størrelse er ganske ukomplicerede og kan uden større vanskeligheder behandles af arvingerne uden sagkyndig bistand. Det gælder især, hvis de ovenfor omtalte forslag om at forenkle de blanketter, der anvendes i forbindelse med åbningsstatus og boopgørelse, gennemføres. Således kan en meget stor del af de dødsboer, hvori der er en fast ejendom, behandles af arvingerne uden advokatbistand eller anden sagkyndig bistand end den, som normalt vil være nødvendig i forbindelse med berigtigelsen af salget af ejendommen. Det sker faktisk også i vid udstrækning i praksis.

Et krav om, at boer af en vis størrelse og/eller kompleksitet skal behandles af en advokat / en bobestyrer med deraf følgende udgift til advokatsalær, vil antagelig af mange arvinger opleves som mindre rimelig. Det bemærkes i den forbindelse, at den autoriserede bobestyrers salær ifølge en undersøgelse foretaget af Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen blandt 3 udvalgte skifteretter i 1. kvartal 2011 udgjorde mellem 20.000 og 40.000 kr. i næsten halvdelen af boerne. En ordning som nævnt vil tillige indebære et markant brud med en velkendt og velfungerende ordning, hvorefter det står arvinger i privat skiftede boer frit for, om de selv med den fornødne vejledning fra skifteretten vil behandle og opgøre boet, eller om de ønsker at antage advokat eller anden sagkyndig bistand til at stå for arbejdet. Det skal herved i øvrigt bemærkes, at langt de fleste boer, som har en betydelig aktivmasse og/eller en mere kompleks karakter, i dag behandles under medvirken af advokat eller anden sagkyndig bistand.

Arbejdsgruppen finder på den anførte baggrund ikke tilstrækkeligt grundlag for at anbefale en ordning med krav om advokatbistand/behandling ved autoriseret bobestyrer af boer af en bestemt størrelse og/eller kompleksitet.

Arbejdsgruppen skal i stedet pege på, at en præcisering/opstramning af skifteretternes vejledningspligt kan være hensigtsmæssig, og at en sådan præcisering/opstramning – sammen med de tidligere nævnte forslag – i en del boer vil kunne spare skifteretterne for arbejde og samtidig vil kunne bevirke en øget brug af advokater.

### **3.1.2 Præcisering af skifterettens vejledningspligt i dødsboskiftelovens § 91**

#### *3.1.2.1 Retsgrundlag*

Skifteretternes vejledningspligt er fastslået i dødsboskiftelovens § 91. Det fremgår heraf, at skifteretten bistår med udfærdigelse af anmodninger og opgørelser mv. og vejleder ægtefælle, arvinger, legatarer, kreditorer og andre berettigede om deres retsstilling, herunder om deres klagemuligheder, medmindre bistanden på grund af boets størrelse eller andre forhold vil være særlig tidskrævende eller vil kræve særlige undersøgelser.

#### *3.1.2.2 Arbejdsgruppens overvejelser*

Det er drøftet, om rammerne for skifterettens vejledningspligt i dødsboskiftelovens § 91 med fordel kunne angives mere konkret, for eksempel sådan, at det mere konkret angives, hvad skifteretten ikke skal vejlede om og bistå med, og eventuelt sådan at det yderligere bestemmes, at skifteretten ikke bistår arvingerne (med udarbejdelse af opgørelser) i boer, der har en nærmere bestemt størrelse eller aktivmasse. En eventuel begrænsning af skifterettens pligt til at vejlede og bistå arvingerne i boer af en vis størrelse eller med en nærmere bestemt aktivmasse mv. må

antages at medføre, at flere boer bliver behandlet – helt eller delvis – af advokater eller andre sagkyndige.

Arbejdsgruppen finder, at der ved vurderingen af udstrækningen af skifteretternes vejledningspligt bør skelnes mellem den vejledning, som gives før og i forbindelse med berigtigelsen af boet, og den vejledning og bistand, som gives efterfølgende, herunder i forbindelse med udfærdigelse af opgørelser mv.

Efter arbejdsgruppens opfattelse kunne en hensigtsmæssig afgrænsning af vejledningspligten være, at der ikke skal være pligt til at yde vejledning ved boets udlevering, hvis dødsboet er skattepligtigt (dvs. hvis aktiver og nettoformue overstiger 2.595.100 kr., jf. dødsboskattelovens § 6, stk. 1), eller hvis der indgår en erhvervsvirksomhed i boet. For så vidt angår den efterfølgende vejledning og bistand finder arbejdsgruppen, at det vil være nærliggende at afgrænse området for vejledningspligten yderligere, for eksempel således, at der ikke ydes vejledning til arvingerne i boer, der indeholder fast ejendom eller i øvrigt aktiver af en sådan karakter og størrelse, at det må anses for rimeligt at henvise arvingerne til om nødvendigt at søge professionel vejledning og bistand.

Dødsboskiftelovens § 91 afgrænser som anført vejledningspligten således, at den ikke omfatter situationer, hvor bstanden på grund af boets størrelse eller andre forhold vil være særlig tidskrævende eller vil kræve særlige undersøgelser. En begrænsning af vejledningspligten kan derfor ske ved en ændring af § 91, sådan at det angives, at der ydes vejledning, medmindre boet er skattepligtigt eller omfatter en erhvervsvirksomhed, eller hvis boet i øvrigt har en sådan størrelse, beskaffenhed eller sammensætning, at det er rimeligt at henvise arvingerne til at søge ekstern bistand. Det sidste led angår navnlig den efterfølgende vejledning og bistand, mens der for skattepligtige boer og boer med erhvervsvirksomhed efter forslaget heller ikke skal gælde en vejledningspligt i berigtigelsesfasen. Den nærmere afgrænsning forudsættes i øvrigt foretaget i forbindelse med bemærkningerne til en eventuel ændring af § 91.

## **3.2 Øgede beføjelser til sikring af effektiv og forsvarlig bobehandling**

Arbejdsgruppen er i det foregående fremkommet med en række anbefalinger og forslag, som efter arbejdsgruppens opfattelse vil kunne medvirke til at sikre en effektiv og forsvarlig bobehandling.

Arbejdsgruppen har herudover særlig drøftet et spørgsmål, som Deloitte har peget på, nemlig bedre muligheder for at afsætte en bobestyrer.

### **3.2.1 Øgede beføjelser til at afsætte bobestyrer**

#### *3.2.1.1 Retsgrundlag*

Efter dødsboskiftelovens § 39, stk. 1, har bobestyreren pligt til inden boets udlevering at sikre boet mod tab ved tegning af sædvanlig kautionsforsikring eller på anden lignende måde.

Det fremgår af bobestyrerbekendtgørelsens § 11, stk. 1, at den sikkerhed, der skal stilles efter dødsboskiftelovens § 39, stk. 1, skal dække ethvert tab, som bobestyreren måtte påføre boet eller andre i forbindelse med bobehandlingen, bortset fra tab som dækkes af ansvarsforsikringen.



Regler om klageadgang findes primært i dødsboskiftelovens §§ 96-97, jf. ovenfor under punkt 2.6.1.

Efter dødsboskiftelovens § 54 a, stk. 1, har skifteretten, når forholdene gør det nødvendigt, mulighed for at pålægge bobestyreren at indgive løbende indberetninger om bobehandlingens forløb. Skifteretten kan endvidere meddele bobestyreren pålæg om at foretage, hvad der findes fornødent.

Efter stk. 2, kan skifteretten afsætte en bobestyrer, der ikke behandler boet forsvarligt eller ikke rettidigt stiller fornøden sikkerhed. Sådan afgørelse træffes ved kendelse.

Efter bobestyrerbekendtgørelsens § 5 kan justitsministeren blandt andet tilbagekalde en autorisation som bobestyrer, hvis indehaveren har tilsidesat sine pligter som bobestyrer væsentligt, eller byretspræsidenten underretter Justitsministeriet om forhold, der kan give anledning til, at autorisationen tilbagekaldes.

#### *3.2.1.2 Arbejdsgruppens overvejelser*

Arbejdsgruppen finder, at de eksisterende regler – med bl.a. tilsyn og klageadgang og mulighed for, hvis boet ikke behandles forsvarligt, at afsætte bobestyreren – i hvert fald hvis arbejdsgruppens anbefalinger følges, giver skifteretterne tilstrækkeligt grundlag for at sikre, at bobehandlingen sker effektivt og forsvarligt.

Det er i øvrigt arbejdsgruppens erfaring, at de regelmæssige møder, der i de fleste retskredse holdes mellem autoriserede bobestyrere og skifteretten med mulighed for en mere uformel erfaringsudveksling og afstemning af forventninger og krav, bidrager til at sikre den nødvendige kvalitet og effektivitet i bobehandlingen hos de autoriserede bobestyrere.

Arbejdsgruppen finder derfor ikke tilstrækkeligt grundlag for at foreslå yderligere krav til bobestyrerne eller yderligere muligheder for at afsætte bobestyrerne.